

Rayat Shikshan Sanstha`s
Sadguru Gadage Maharaj College, Karad
(Autonomous)
New Syllabus For
Master of Arts M. A. in MARATHI
UNDER
Faculty of Humanities
M. A. Part - II (Sem - III and - IV)
STRUCTURE AND SYLLABUS IN
ACCORDANCE WITH
NATIONAL EDUCATION POLICY - 2020
HAVING CHOICE BASED CREDIT SYSTEM
WITH MULTIPLE ENTRY AND MULTIPLE EXIT
OPTIONS
(TO BE IMPLEMENTED FROM ACADEMIC
YEAR 2024-25 ONWARD)

: SYLLABUS

M. A. II. SEMESTER-III

Type: Major Mandatory Course Name: समाजभाषाविज्ञान

Course Code: N-MAR-M9

Course Credits: 04

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजून येईल.
२. समाजभाषाविज्ञानातील विविध सिद्धांत, संकल्पनांचा परिचय होईल.
३. समाज, संस्कृती आणि भाषा यामधील परस्परसंबंधांचे आकलन होईल.
४. समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांचे विवेचन करता येईल.
५. समाजातील विविध समाजगटांच्या भाषाव्यवहाराचा अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit Module

विभाग १. समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप आणि व्याप्ती

१. भाषा अभ्यासाची वाटचाल
२. भाषेच्या विविध अभ्यास पद्धती
३. समाजभाषाविज्ञान : व्याख्या व स्वरूप
४. भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास
५. समाजभाषाविज्ञानातील विविध संकल्पनांचा उदय

विभाग २. भाषा, समाज आणि संस्कृती

१. भाषा: एक सामाजिक संस्था
२. समाज, भाषा आणि संस्कृतीच्या सहसंबंधाचा विचार
३. भाषा समाजात कशी घडते याचे विवेचन
४. भाषेला असलेले सामाजिक आणि सांस्कृतिक संदर्भ

विभाग ३. समाजभाषाविज्ञान मूलभूत संकल्पना

१. भाषाव्यवहार
२. भाषासंपर्क
३. भाषिक भांडार
४. भाषेची लघुक्षेत्रे

५. भाषिक प्रभावक्षेत्र

६. द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता आणि भाषाद्वित्व

७. इतर संकल्पना : भाषामिश्रण, भाषाबदल, भाषा जतन, भाषात्याग, भाषानिषिद्धता, भाषाशुद्धी, लिंगभाषा इत्यादी.

४. भाषा: समाज गट आणि विविधता

१. लिंग आणि भाषा

२. एका समाजातील विविध गट लहान मुले, युवक, तरुण, स्त्री, पुरुष, कामगार, विद्यार्थी असे अनेक गट आणि या गटांमधील भाषिक विविधता

३. धर्म, जाती आणि व्यवसाय इत्यादी नुसार असणारी भाषिक विविधता

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो: भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२

२. कालेलकर, ना. गो: भाषा: इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४

३. कानडे, मु. श्री: मराठी शब्दसमीक्षा, सन पब्लिकेशन, पुणे, १९८९

४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा) निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९८

५. केळकर, अशोक मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, १९७०

६. केळकर, अशोक : मध्यमा भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६

७. केळकर, अशोक वैखरी भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई

८. खैरे, विश्वनाथ: मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९

९. खैरे, विश्वनाथ: द्रविड महाराष्ट्र, साधना प्रकाशन, पुणे, १९७६

१०. ग्रामोपाध्ये, सुरेन्द्र (संपा): भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६

११. जोगळेकर, गं. ना: अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८७

१२. जोगळेकर, गं. ना: मराठी भाषेचा इतिहास, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००५

१३. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारूता (संपा): सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९

१४. धोंगडे, रमेश : सामाजिक भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६

१५. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९

१६. पाटणकर, जयश्री: सामाजिक भाषाविज्ञान कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५

१७. प्रियोळकर, अ. का: ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ पुणे, १९६६

१८. पुंडे, द. दि.: भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २००४

१९. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाक्य गृह, मुंबई, १९९८

२०. मालशे- इनामदार- सोमण (संपा): भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२१. माहुलकर, दिनेश: वृद्धी भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२२. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२ २३
२३. राज्याध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२४. लेले, वामन केशव: भाषा स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५
२५. वरखेडे, रमेश : समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००१
२६. वरखेडे, रमेश नारायण संज्ञापनविद्या आणि ललितकला, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, २००३
२७. वह-हाडपांडे, वसंत कृष्णा नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२८. साळुंखे, सर्जेराव : समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९६
२९. चौधरी, तेजपाल : समाजभाषाविज्ञान की भूमिका, पंचशील प्रकाशन, जयपूर, १९९५
३०. तिवारी, भोलानाथ भाषाविज्ञान, किताब महल, इलाहाबाद, १९७५
३१. रस्तगी, कविता : सामाजिक भाषाविज्ञान, सुलभ प्रकाशन, लखनऊ, २०००
३२. परांजपे, प्र. ना (संपा): भाषा आणि जीवन, महाराष्ट्र अभ्यास परिषद (नियतकालिक), पुणे

M. A. II, SEMESTER-III
Type: Major Mandatory
Course Name: आधुनिक समीक्षा सिद्धांत
Course Code: N-MAR-M10
Course Credits: 04
(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)
Marks: Semester End: 80
Internal Assessment: 20
Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. समीक्षाविचाराचे स्वरूप समजेल.
२. सैद्धान्तिक व उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप माहिती करून घेतील
३. आधुनिकता आणि समीक्षा पद्धती यातील सहसंबंध लक्षात येतील.
४. काही प्रमुख समीक्षापद्धती ज्ञात होतील.

विभाग घटक/ Unit Module

विभाग १. समीक्षेचे स्वरूप

१. साहित्य समीक्षेचे स्वरूप
२. आधुनिक समीक्षा सिद्धांत व पद्धतींचा परिचय,

विभाग २. समीक्षा पद्धती: आधुनिकतावाद व उत्तरआधुनिकता

१. आधुनिकता व आधुनिकतावाद
२. उत्तर आधुनिकता व उत्तरआधुनिकतावाद
३. ल्योतार: महाकथनांचा नकार,

जेमसन : भांडवलशाही आणि संस्कृती, हाबरमास : आधुनिकता अपूर्ण प्रकल्प मूल्यभावातील सापेक्षता,
केंद्र नकार, आधुनिकतावाद, उ. आधुनिकता - मराठी समीक्षा संदर्भ

विभाग ३. सांस्कृतिक समीक्षा

१. सांस्कृतीचे स्वरूप
२. संस्कृती, इतिहास, राजकारण आणि वाङ्मय
३. संस्कृती आणि उप संस्कृती

विभाग ४. देशीवादी समीक्षा

१. देशीवाद संकल्पना व स्वरूप
२. राल्फ लिंटन आणि नुगी उगी
३. भूमी, परंपरा, भाषा आणि नवैतिकता
४. मराठीतील देशीवादी साहित्यविचारसंदर्भ -

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. किंबहुने, रवींद्र: किंबहुना, पब्लिकेशन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
२. कुलकर्णी, गो. म. नवसमीक्षा काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) साहित्य आणि समाज, (गो. मा. पवार गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७.
४. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचा अन्वयार्थ, मेहता प्रकाशन, पुणे
५. खोले, विलास : विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१५
६. गवस, राजन: चांगदेव चातुष्टयासंबंधी, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
७. गुप्ते, विश्राम: नवे जग नवे साहित्य, देशमुख अँड कंपनी, पुणे
८. जाधव मनोहर, समीक्षेतील नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे. ९. जाधव, रा. ग: साहित्याचे परिस्थितिविज्ञान, देशमुख अँड, पुणे,
१०. ठाकूर, रवींद्र व नंदकुमार मोरे समीक्षापद्धती सिद्धांत आणि उपयोजन, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०११
११. डहाके, वसंत आबाजी आधुनिक मराठी साहित्य: इतिहास आणि संस्कृती, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१२. डहाके, वसंत आबाजी मराठी समीक्षेची सद्य: स्थिती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१३. थोरात, हरिश्चंद्र : साहित्याचे संदर्भ, मौज मुंबई, २००५
१४. घोंगडे, अश्विनी: स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप आणि उपयोजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
१५. नारंग, गोपीचंद : आधुनिकता आणि उत्तर आधुनिकता, साहित्य अकादमी प्रकाशन, नवी दिल्ली
१६. पाटणकर, वसंत: साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०१५
१७. पाटणकर, रा. भा: सौंदर्यमीमांसा- कॉन्टिनेंटल, पुणे, २००६
१८. पाटील, म.सु: आदिबंधात्मक समीक्षा, निहारा प्रकाशन, पुणे
१९. पाटील, म. सु: साठोत्तरी साठी कविता, लोकवाक्य गृह प्रकाशन, मुंबई.
२०. पाटील, गंगाधर : समीक्षेची नवी रूपे, मजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई
२१. पाटील, गंगाधर : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई
२२. पाटील, गोमटेश्वर, मराठी कादंबरी तत्त्व आणि सिद्धांत, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१३
२३. पाध्ये, दिगंबर: साहित्य समाज आणि संस्कृती, लोवाक्य ग्रह, मुंबई.
२४. बाबर, अशोक देशीवाद, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
२५. मालशे, मिलिंद, अशोक जोशी आधुनिक समीक्षा सिद्धांत मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१३.
२६. रायकर, सीताराम व इतर, (संपा.): वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९०
२७. सद्दे, केशव (संपा.): साठोत्तरी मराठी कविता, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
२८. शिरवाडकर, के. र: मार्क्सवादी साहित्यविचार, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९८०.

M. A. II, SEMESTER-III
Type: Major Mandatory
Course Name: वाङ्मयेतिहास लेखनशास्त्र
Course Code: N-MAR-M11
Course Credits: 04
(Per Module-Credit-1, Teaching Hours-15-Teaching Hours-60)
Marks: Semester End Exam: 80
Internal Assessment: 20
Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. वाङ्मयेतिहासविद्या (Literary Historiography) या ज्ञानशाखेचा परिचय होईल,
२. वाङ्मयीन इतिहास लेखनशास्त्राची संकल्पना, स्वरूप व पद्धती यांचे आकलन होईल.
३. वाङ्मयीन प्रेरणा आणि वाङ्मयाचा प्रवाह यांचे स्वरूप समजून येईल.
४. वाङ्मयातील परंपरा आणि नवता यांची तत्त्वे आणि सूत्रे निश्चित करण्याची दृष्टी येईल आणि त्यानुसार वाङ्मयकृतींचा, लेखकाचा, वाङ्मयप्रकाराचा, विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याच्या पद्धती आत्मसात होईल.
५. वाङ्मयेतिहासाचे लेखन व पुनर्लेखन करण्याची क्षमता येईल.

विभाग Module

घटक/Unit

विभाग १ - इतिहासाचे तत्त्वज्ञान स्थूल परिचय इतिहासाची संकल्पना, विविध व्याख्या, स्वरूप,

इतिहासलेखनासंबंधीच्या विविध उत्पत्ती, ऐतिहासिक स्थित्यंतराचे स्वरूप, इतिहास व वाङ्मयेतिहास यांतील अनुबंध, वाङ्मयेतिहास व अन्य प्रकारचे इतिहास यांतील भेदरेषा,.

विभाग २- वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना

वाङ्मयेतिहास म्हणजे काय? वाङ्मयेतिहासाची व्याख्या व स्वरूप वाङ्मयेतिहास व संशोधन, वाक्येतिहास व टीकाशास्त्र, वाङ्मयेतिहास वाङ्मयेतिहासाचे एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र.

वाङ्मयेतिहासाच्या संकल्पनेचा उदय अ) पाश्चात्य ब) भारतीय

विभाग ३ वाङ्मयेतिहास लेखनाचे प्रकार

• स्वरूपावरून पडणारे प्रकार

- १) कालक्रमवाचक वाङ्मयेतिहास
- २) अनुबंधवाचक वाङ्मयेतिहास
- ३) रूपलक्ष्यी किंवा सौंदर्यलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास
- ४) समग्रलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

• लेखनरीतीवरून पडणारे प्रकार:

- १) लेखकांनुसार वाङ्मयेतिहास
- २) वाङ्मयप्रकारांनुसार वाङ्मयेतिहास

३) वृत्तिप्रवृत्तिनुसार वाङ्मयेतिहास

• वाङ्मयेतिहासकारांसमोरील उद्दिष्टानुसार पडणारे प्रकार

१) बृहदवाङ्मयेतिहास

२) कालखंडलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

३) वाङ्मयप्रकारलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

४) प्रदेशनिष्ठ किंवा भूगोलनिष्ठ वाङ्मयेतिहास

५) दृष्टिकोननिष्ठ वाङ्मयेतिहास (उदा. मार्क्सवादी, सबाल्टर्न, फुले, शाहू, आंबेडकरी इत्यादी)

विभाग ४ - वाङ्मयेतिहास विचारातील काही नवसंकल्पना

वाङ्मयेतिहासाची सामग्री, वाङ्मयाचा भूगोल, वाङ्मयीन घटना, वातावरण, वाङ्मयीन परंपरा, वाङ्मयेतिहासलेखनाची ध्येये व उद्दिष्टे, वाङ्मयेतिहासलेखन- स्वभाषकांसाठी व परभाषकांसाठी, वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, कालपट, वाङ्मयेतिहासाकृतिक पार्श्वभूमी. वाङ्मयेतिहासाकरिता वाचनपाठ,

संदर्भग्रंथ

अ) मराठी

१. आठवले, सदाशिव इतिहासाचे तत्त्वज्ञान, प्राज्ञपाठशाळा, वाई, १९६८.
२. कार, ई. एच. इतिहास म्हणजे काय? (अनु. लेले, वि. गो.), कॉन्टिनेन्टल, पुणे,
३. कुलकर्णी, गो. म. व दत्तात्रेय पुंडे वाङ्मयेतिहास सद्यःस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता, पुणे, १९९५.
४. कुलकर्णी, गो. म.: अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
५. कुलकर्णी, य. दि. (संपा): साहित्यचिंतन, मुंबई विद्यापीठ प्रकाशन, १९८३ (लेख क्र. १ ते ४)
६. टिळक, विद्यागौरी: वाङ्मयेतिहासलेखन स्वरूप व समस्या, प्रतिमा, पुणे.
७. टिळक, विद्यागौरी, जोशी, अजंली (संपा): मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, पद्मगंधा पब्लिकेशन,
८. टिळक, पुंडे: मराठी वाङ्मयाची सद्यःस्थिती, स्नेहवर्धन, पुणे.
९. टिळक, विद्यागौरी, शहा, मृणालिनी (संपा) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे,
१०. टिळक, विद्यागौरी (संपा) वाङ्मयेतिहास लेखन स्वरूप आणि समस्या, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
११. ढेरें, अरुणा: स्त्री-लिखित मराठी कथा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१२. ढेरें, अरुणा: श्री-लिखित मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१३. देशपांडे अ. ना.: प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, व्हीनस पुणे, १९८२.
१४. देशपांडे- केजकर, प्रकाश: संत कविता एक दृष्टिकोण, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००६.
१५. धनपलवार, माणिक : दक्षिणात्य साहित्य संस्कृतीचा मराठीशी अनुबंध, राज्य मराठी विकास संस्था मुंबई, १९९७.
१६. नाईक, शोभा, रणधीर शिंदे (संपा) वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१७. पाटगणकर, विद्यासागर मराठी संतकवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली २०१५.
१८. पाटील, शरद: अब्राहमणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे, २००१.
१९. पुंडे. द. दि (संपा) : वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे २००४.
२०. पांगारकर, ल. रा: मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४,
२१. बुलासा, मोती, टिळक, विद्यागौरी (संपा): मराठी वाङ्मयाची सद्यःस्थिती, स्नेह वर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९८.
२३. मालशे, स. गं.: मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग-१, म. सा. प. पुणे, १९८२.

२४. लिंगबाळे, शरणकुमार (संपा): साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाह, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२२. भावे, वि. ल: महाराष्ट्र सारस्वत, व्हीनस प्रकाशन, पुणे,
- २५, वांबुरकर, जास्वंदी: इतिहासातील नवे प्रवाह, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २०१४.
२६. वाळिंबे, रा. शं. मराठी वाङ्मयेतिहासाची प्रस्तावना, विदर्भमराठवाडा व्क कं., १९७३.
- २७, सरवटे, वि. सी: मराठी साहित्य समालोचन, १९१९.
२८. शहाजिंदे, फ. म: मुस्लीम मराठी साहित्य परंपरा व स्वरूप, भूमी प्रकाशन, लातूर,
२९. शिंदे, अरुण : सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा २०१९

(आ) इंग्रजी

1. Butterfield Herbert. Man of His Past, Cambridge University Press, 1969
2. Carr E. H., What is History?, Penguin Books (any available edition)
3. Cohen Ralph (Ed.), New Directories in Literary History, Routledge and Kagan Pual, London, 1974.
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press,
5. Elton G. R., The Practice of History, Fountana Press. London, 1987
6. Tosh John. The Pursuit of History, Longman. London & New York, 1984
7. Walsh W. H., An Introduction to Philosophy of History,
8. R. s. Crane, Critical & Historical Principles in Literary History, University of Chicago Press, Chicago, 1967.
9. Devy G. H.. Many Heros, Orient Longman, Hyderabad, 1997.
10. Mukherjee Sujit, Some Positions on a Literary History of India, Central

M.A. II, SEMESTER-III

Type: Major Mandatory

Course Name: साहित्यकृतीचे माध्यमांतर

Course Code: N-MAR-M12

Course Credit: 02

(Teaching Hours- 60) (Per Module Credit- 01, Teaching Hours -15)

Marks: Semester End: 40

Internal Assessment: 10 Total Marks: 50

Course Learning Outcomes,

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना स्पष्ट होईल.
२. साहित्यकृती आणि माध्यमांतर यातील अनुबंध लक्षात येतील.
३. साहित्यकृतीच्या माध्यमांतराची निर्मितीप्रक्रिया लक्षात येईल.
४. साहित्यकृतीचे चित्रपटामध्ये माध्यमांतर करत असताना चित्रपट कला म्हणून आशय आविष्कारात्मक पातळीवर होणारे बदल लक्षात येतील.

विभाग घटक / Unit 22

विभाग १

१. साहित्यकृतीचे माध्यमांतर संकल्पना आणि स्वरूप
२. साहित्यकृती आणि चित्रपट माध्यमांतर
३. कथात्म साहित्य व माध्यमांतर
४. कथा आणि माध्यमांतर
५. कादंबरी आणि माध्यमांतर

विभाग २

१. कथेचे माध्यमांतर - सहाशे बहात्तर रुपयाचा सवाल अर्थात युद्ध आमचे सुरू (जयंत पवार) भाऊबळी
२. कादंबरीचे माध्यमांतर रीटा वेलीणकर (शांता गोखले) रीटा

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. गोखले, शांता: रीटा वेलीणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
२. पवार, जयंत : फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२
३. थोरात, राजेंद्र, कसबेकर, आशुतोष (संपा.): साहित्यकृतीचे माध्यमांतर, संस्कृती प्रकाशन, पुणे, २०१७
४. खोपकर, अरुण : चित्रव्यूह, लोकवाक्य गृह, मुंबई, २०१२
५. खोपकर, अरुण : चलत् चित्रव्यूह, लोकवाक्य गृह, मुंबई, २०१२
६. खोपकर, अरुण: अनुनाद, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २०२०
७. खोपकर, अरुण: प्राक् सिनेमा, राजहंस प्रकाशन, २०२२

८. खोपकर, अरुण: गुरुदत्त तीन अंकी शोकांतिका, ग्रंथाली वाचक चळवळ, मुंबई, १९८५
९. चंदावरकर, भास्कर: रंगभास्कर, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०२०
१०. दीक्षित, विजय : चित्रपट एक कला, रेणुका प्रकाशन, पुणे, १९७९
११. सकपाळ, अनिल : मराठी चित्रपटाची पटकथा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००५
१२. शिरसाट, विनोद : मला प्रभावित करून गेलेल्या सिनेमा, साधना प्रकाशन, पुणे
१३. परेरा, सॅबी : वर्गसंघर्षाची खुमासदार लढत, लोकसत्ता, २० सप्टेंबर, २०२२

M. A. II, SEMESTER-III

Type: Major Elective

Course Name: वाङ्मयीन संस्कृती

Course Code: -N-MAR-E19

Course Credits: 04

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. वाङ्मयीन संस्कृती ही संकल्पना समजेल.
२. समाज आणि संस्कृती यातील अनुबंध संगता येईल.
३. मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन परंपरेला संघटित करणाऱ्या घटकांचे आकलन होईल.
४. वाङ्मयीन संस्कृतीचे स्वरूप लक्षात येईल.
५. वाङ्मयीन संस्कृतीचा अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit Module

विभाग १. संस्कृती संस्कृतीचे स्वरूप

१. संस्कृतीच्या व्याख्या
२. संस्कृतीची संकल्पना व संस्कृतीचे स्वरूप

विभाग २. साहित्य, समाज आणि संस्कृती

१. समाज व संस्कृती यांचा अनुबंध
२. समाज, संस्कृती आणि वाङ्मय यांच्यातील अनुबंध

विभाग ३. वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक (पारंपरिक)

१. मौखिक परंपरा
२. हस्तलिखितांची परंपरा
३. श्रवण, कथन, पठण आणि सादरीकरण (लोकसंस्कृतीतील विधिनाट्ये तमाशा, लळीत, भारूड इ.)
४. प्रेक्षक, श्रोता, निरूपण, कीर्तन, हरदासी परंपरा, वाङ्मयाला धर्म-पंथ आणि राजाश्रय

विभाग ४. वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक (आधुनिक)

१. मुद्रणयुग, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, पुस्तके.

२. लेखक, प्रकाशक, वाचक, वितरण,
३. समीक्षा, अभिरूची.
४. वाङ्मयीन संस्था, महामंडळे, संमेलने, पुरस्कार, शाळा-महाविद्यालये-विद्यापीठे इ.

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कर्वे, इरावती: मन्हाठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, पुणे.
२. काळसेकर, सतीश: वाचणाऱ्याची रोजनिशी, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
३. कुलकर्णी गो. म: अभिरूची: ग्रामीण आणि नागर
४. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा) साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार, गौरव ग्रंथ) प्रतिमा, प्रकाशन, पुणे, , २००७
५. जोग, रा. श्री: मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, कै. न. चिं. केळकर व्याख्यानमाला, ऑक्टो, १९५९.
६. ठाले पाटील, कौतिकराव: साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, कैलास पब्लिकेशन, पुणे.
७. ठाले पाटील, कौतिकराव मराठी भाषिक आणि वाङ्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन, पुणे,
८. डहाके, वसंत आबाजी मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
९. डोळे, जयदेव: झाडाझडती अर्थात प्रसारमाध्यमांची, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
१०. धोंगडे, रमेश: शतकांची विचारशैली, खंड १ ते ४, दिलीपराज प्रकाशन, प्रा. लि. पुणे,
११. पवार, गो. मा: साहित्यमूल्य आणि अभिरूची, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर, १९९४
१२. मांडे, प्रभाकर: लोकनागररंगभूमी, गोदा प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर (औरंगाबाद)
१३. भोसले, द. ता: संस्कृतीच्या पाऊलखुणा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३
१४. मेश्राम, भुजंग: आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०१२
१६. रानडे, प्रतिभा: ऐसपैस गप्पा दुर्गाबाईशी, राजहंस प्रकाशन, पुणे
१७. सरदार, गं. बा (संपा) निर्मलकुमार फडकुले, प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
१८. शेणोलीकर, ह. श्री: महाराष्ट्र संस्कृती घडण आणि विकास, राजहंस प्रकाशन, पुणे.

M. A. II. SEMESTER-111

Type: Major Elective

Course Name: प्रभाव अभ्यास

Course Code: N-MAR-E20

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. प्रभाव अभ्यासाची संकल्पना समजेल.
२. प्रभाव आणि अनुकरण यातील अनुबंध समजून घेता येईल.
३. साहित्य लेखनाची प्रक्रिया आणि तिला साह्यभूत ठरणान्या जाणिवांचे स्वरूप यांचे आकलन होईल.
४. काळानुरूप निर्माण झालेल्या राजकीय, वाङ्मयीन आणि सांस्कृतिक सत्ताकेंद्रांचा साहित्यावर कसा प्रभाव पडतो हे लक्षात येईल.

विभाग Module घटक/ Unit

विभाग १. प्रभाव अभ्यासाची संकल्पना, स्वरूप व व्याप्ती

१. प्रभाव: संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये, आशयसूत्रे
२. आविष्काररीती, तत्त्वज्ञान, जीवनदृष्टी, मूल्ये यांच्या दृष्टिकोनातून होणाऱ्या प्रभावाचा अभ्यास

विभाग २. स्वीकार, अनुकरण, प्रभाव साम्यभेद

१. प्रभाव संकल्पना-स्पष्टीकरण
२. अनुकरण संकल्पना स्पष्टीकरण, दोन्ही संकल्पना मधील साम्यभेद

विभाग ३. प्रभावमीमांसा

१. प्रभावाची कारणे व मीमांसा
२. राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक व्यक्तिमत्त्व, कलाकृती, अभिरुची इत्यादींची विविध कारणे व त्यांची मीमांसा.

विभाग ४. प्रभाव सत्तासंबंध

१. राजकीय राजवटी, वाङ्मयीन व सांस्कृतिक सत्ताकेंद्रे यांचा प्रभावाशी असलेला संबंध

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कुलकर्णी, अनिरुद्ध : इब्सेन, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२. कुलकर्णी, श्री, रं: ओवी ते लावणी, वा. स. वाणी प्रजन अध्ययन संस्था, धुळे, १९९२.
३. खोले, विलास (संपा): गेल्या अर्ध शतकातील मराठी कादंबरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
४. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा) तौलनिक साहित्य दिशा आणि तत्त्वे, सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर, १९९२.

५. देशपांडे, गो. पु: रहिमतपूरकरांची निबंधमाला, लोकवाङ्ग गृह, मुंबई,
६. नेमाडे, भालचंद्र टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
७. पाटणकर, रा. भ: अपूर्ण क्रांती, मौज प्रकाशन, पुणे.
८. पाटील, आनंद: ब्रिटिश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाक्य, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई.
९. पाटील, आनंद: मराठी नाटकांवरील इंग्रजी प्रभाव, लोकवाङ्ग गृह, मुंबई.
१०. पोतदार द. वा : मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
११. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्य, मौज प्रकाशन, पुणे, १९८१.
१२. भोळे, भा. ल : विसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१३. भोळे, भा ल. एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१४. मिरजकर, निशिकांत : तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन पुणे, २०१६.
१५. रसाळ, सुधीर : वाक्यीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे.
१६. सारंग, विलास : सीसीफस आणि बेलाक्वा, प्रास प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
१७. शिंदे, अरुण (संपा): सत्यशोधकांचा शेतकरीविषयक विचार, दर्या प्रकाशन पुणे.
१८. शिंदे, अरुण (संपा): सार्वजनिक सत्यधर्म, दर्या प्रकाशन पुणे.
१९. शिरवाडकर, के. रं: शेक्सपिअर जीवन आणि साहित्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
२०. शिरवाडकर, वि. वा : शोध शेक्सपिअरचा, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८३.

M. A. II, SEMESTER - III

Type: Major Elective

Course Name: संस्कृती अभ्यास

Course Code: N-MAR-E21

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80 Internal Assessment: 20 Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

विभाग Module

१. संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख होईल.
२. संस्कृती व सभ्यता (Culture & Civilization) यांच्या सहसंबंधाचे आकलन होईल.
३. साहित्य व संस्कृती यांच्या व्यामिश्र सहसंबंधाचे स्वरूप कळेल.
४. आंतरविद्याशाखीय अभ्यासपद्धतीचे उपयोजन करता येईल.
५. साहित्य व इतर अभिव्यक्तीरूपांचे संस्कृती अभ्यासातील महत्त्व अधोरेखित होईल.

घटक/ Unit

विभाग १. संस्कृती अभ्यास संकल्पना व स्वरूप

१. संस्कृती संकल्पना व व्याप्ती
२. संस्कृतीचे घटक
३. संस्कृती - उपसंस्कृती (होर्गट व हॉल)
४. संस्कृती आणि सभ्यता (Culture & Civilization) : सहसंबंध
५. बहुसांस्कृतिकता

विभाग २. संस्कृती अभ्यास वाटचाल आणि महत्त्व

१. संस्कृती अभ्यास संकल्पनेचा मागोवा
२. संस्कृती अभ्यास जागतिक, भारतीय, महाराष्ट्रीय
३. संस्कृती अभ्यासाचे महत्त्व
४. संस्कृती अभ्यास : आंतरविद्याशाखीय संबंध,
(पुरातत्त्व, मानववंशशास्त्र, इतिहास आणि मानव्यविद्या)

विभाग ३. समाज आणि संस्कृती

१. प्रभुत्वसंबंध: सापेक्षता आणि संस्कृती
२. महाराष्ट्रातील संस्कृती प्रवाह धर्म, जात, लिंग व वर्ग व्यवस्था
३. संस्कृती आणि साहित्य : अंतःसंबंध
४. संस्कृती अभ्यास आणि साहित्यातील प्रवाह (दलित, आदिवासी, स्त्रीवादी, कामगार)

विभाग ४. संस्कृती अभ्यास : राजकीय परिप्रेक्ष्य

१. संस्कृती, इतिहास आणि राजकारण
२. राजकीय वसाहतवाद आणि समाजांतर्गत सांस्कृतिक वर्चस्ववाद
३. विस्थापितांची संस्कृती

४. आधुनिकता, उत्तर आधुनिकता आणि देशीवाद
संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कहन्हाडे, सदा : मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, लोकवाक्य गृह, मुंबई, १९८१.
२. कर्वे, इरावती : मराठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अण्ड कंपनी, मुंबई, १९५९.
३. कुलकर्णी, गो. म.: आधुनिक मराठी वाङ्मयची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
४. कोसंबी, दामोदर : प्राचीन भारत की संस्कृति और सभ्यता, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली, १९९३.
५. कोसंबी, दामोदर : पुराणकथा आणि वास्तवता, लोकवाक्य गृह, मुंबई, १९९८.
६. जहागीरदार, चंद्रशेखर वाक्य प्रकाराची संकल्पना, समाविष्ट वाङ्मयाचे अध्यापन, (संपा.) द. दि. पुंडे, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
७. जाधव, रा. ग.: सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२.
८. डहाके, वसंत आबाजी मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई-२००६.
९. थोरात, हरिश्चंद्र : मूल्यभानाची सामग्री, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०१६. ९
१०. देवी, गणेश : स्मृतिभ्रंशानंतर, अनु. (म. सु. पाटील), पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे-२००९.
११. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्य, संस्कृती आणि जागतिकीकरण, लोकवाक्य, २००३.
१२. पाध्ये, दिगंबर: साहित्य, समाज आणि संस्कृती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई, २००१.
१३. भागवत, दुर्गा : संस्कृतिसंचित, शब्द प्रकाशन, मुंबई
१४. भावे, श्री. मा. : जीर्णोद्धार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१२.
१६. लवटे, सुनीलकुमार : साहित्य आणि संस्कृती, अक्षर दालन प्रकाशन, कोल्हापूर
१७. शिरवाडकर, के. रे: संस्कृती, समाज आणि साहित्य, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१८. शेणोलीकर, ह. श्री., देशपांडे, प्र. न. महाराष्ट्र संस्कृती घडण आणि विकास, डायमंड बुक्स, पुणे.
१९. सहस्रबुद्धे, पु. ग.: महाराष्ट्र संस्कृती, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे

M. A. II, SEMESTER - III

Type: Major Elective Course Name: तौलनिक साहित्याभ्यास

Course Code: N-MAR-E22

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100 28

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. तौलनिक साहित्याभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल.
२. विश्व साहित्य, राष्ट्रीय साहित्य व भारतीय साहित्य या संकल्पनांचा परस्पर संबंध समजून येईल.
३. तौलनिक साहित्याभ्यासातील विविध संप्रदायांची ओळख होईल.
४. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या विविध पद्धतींचे उपयोजन करता येईल.

विभाग घटक/ Unit Module

विभाग १. तौलनिक साहित्याभ्यास: संकल्पना आणि स्वरूप

१. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या उदयाची पार्श्वभूमी
२. तुलना: संज्ञा आणि संकल्पना
३. तौलनिक साहित्याभ्यास: संज्ञा आणि संकल्पना
४. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे विविध सिद्धान्त

विभाग २. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे मूलभूत आधार

१. राष्ट्रीय साहित्य
२. विश्वसाहित्य
३. भारतीय तौलनिक साहित्य

विभाग ३. तौलनिक साहित्याभ्यासातले विविध संप्रदाय

१. फ्रेंच संप्रदाय
२. जर्मन संप्रदाय
३. अमेरिकन संप्रदाय
४. रशियन संप्रदाय
५. भारतीय संप्रदाय

विभाग ४. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि विविध संकल्पना

१. साधर्म्य अभ्यास
२. वैधर्म्य अभ्यास
३. प्रभव अभ्यास
४. प्रभाव अभ्यास

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कडाकणे, रघुनाथ: उदाहरणार्थ कोसला आणि द कॅचर इन द राय, शब्दशिवार प्रकाशन, मंगळवेढा, २०२१

२. काळे, कल्याण व सोमण, अंजली (संपा.): भाषांतरमीमांसा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. गोखले, करुणा: प्रामाणिकही, सुंदरही, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१९
४. जाधव, मनोहर (संपा.): समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
५. जाधव, भरत : तौलनिक साहित्याभ्यास नव्या दिशा, स्वच्छंद प्रकाशन, कोल्हापूर, २०२१
६. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा.): तौलनिक साहित्याभ्यास तत्त्वे व दिशा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९९२.
७. डहाके, वसंत आबाजी व गणोरकर, प्रभा (संपा.) वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, ग.रा. भटकळ फाउंडेशन, मुंबई, २००१.
८. थोरात, गोरख (अनु): भाषांतर तंत्र आणि आव्हाने, हर्मिस प्रकाशन, पुणे
९. पाटील, आनंद : तौलनिक साहित्य नवे सिद्धांत आणि उपयोजन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८.
१०. पाटील, आनंद : ब्रिटीश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाक्य, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई
११. पुंडे, द. दि. (संपा.): भारतीय साहित्याची संकल्पना, (डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१२. पुंडे द. दि., सीताराम रायकर, (संपा.) वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता प्रब्लिकेशन, पुणे
१३. बदामे, तातोबा : क्षिप्रेचे सौंदर्ययात्री, सायन पब्लिकेशन प्रा. लिमिटेड, पुणे, २०२४
१४. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्याभ्यास, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई, १९८१.
१५. मंचरकर, र. बा : तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन वाक्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३.
१६. मिरजकर, निशिकांत तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१७. रेने, वेलेक व मालशे. स. गं (अनु.) साहित्यसिद्धांत, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१८. रमेश, वरखेडे (संपा.) भाषांतरविद्या, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१९. सोहनी, लीना: अनुवादातून अनुसर्जनाकडे, मेहता पब्लिशिंग, पुणे, २०२४
२०. Comparative Literature: Indian Dimensions - Swapan Mujundar.

M. A. II, SEMESTER-III

Type: Major Elective

Course Name: बोली अभ्यास

Course Code: N-MAR-E23

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Total Marks: 100

Marks: Semester End: 80

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. भाषा, बोली आणि समाजाचा परस्परसंबंध समजून येईल.
२. प्रमाणभाषा आणि बोली स्वरूप, विशेष समजून येईल.
३. बोलीभाषांची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.
४. बोलीच्या अभ्यासाचे महत्त्व समजून येईल.
५. समाजातील बोलीचे संशोधन व संवर्धन करता येईल.
६. बोलीचा शाखीय अभ्यास करता येईल.
७. बोलीचे सांस्कृतिक महत्त्व समजून येईल.

विभाग Module

घटक/ Unit

विभाग १. भाषा, बोली आणि समाज

१. भाषा, बोली यांचे समाजातील स्थान
२. बोलीचा समाजाशी सहसंबंध
३. बोलीची समाजविशिष्टता
४. भाषा व बोलीचे कार्य
५. भाषा-बोली लुप्त (नष्ट) होण्याची प्रक्रिया
६. बोली नामशेष झाल्यानंतर होणारे सांस्कृतिक नुकसान,

विभाग २. बोली: स्वरूप, वैशिष्ट्ये

१. बोलीची व्याख्या
२. बोलीची क्षेत्रविशिष्टता
३. बोलीची वैशिष्ट्ये
४. बोलीची बलस्थाने आणि तिचे समाज-संस्कृतीशी नाते

विभाग ३. बोली आणि प्रमाणभाषांची निर्मिती

१. बोली आणि प्रमाण भाषेची निर्मितीप्रक्रिया
२. बोलीचे जनमानसातील स्थान आणि तिचे कार्य
३. बोलीभाषांमधील परिवर्तनाची प्रक्रिया
४. सीमा, इतर भाषा बोलीचा-प्रभाव

विभाग ४. बोली अभ्यासाचे महत्त्व

१. बोलीचे सांस्कृतिक कार्य
२. ज्ञानसंचित आणि ज्ञाननिर्मितीतील तिचे स्थान
३. बोली ज्ञान-संस्कृतीचे हस्तांतर कशी करते
४. बोलींचे समाजजीवनातील बदलते स्थान
५. बोलीकरील संकटे
६. बोली अभ्यासाची आवश्यकता

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो: ध्वनीविचार, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९५५
२. कालेलकर, ना. गो: भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
३. कालेलकर, ना. गो: भाषा इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा) निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता, पुणे, १९९८
५. कुलकर्णी, सु. बा व जोशी, वसंत (संपा) बोलीभाषांचा अभ्यास (लेख), भाषा व साहित्य संशोधन खंड पहिला, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
६. कुलकर्णी, कु. पां: मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मराठी भाषा उगम आणि विकास, पुणे, २००९
७. केळकर, अशोक मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, १९७७
८. केळकर, अशोक : मध्यमा भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
९. केळकर, अशोक वैखरी भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक, मुंबई, १९८३
१०. खैरे, विश्वनाथ : मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
११. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चास्ता (संपा): सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९
१२. धोंगडे, रमेश भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१३. पाटणकर, जयश्री: सामाजिक भाषाविज्ञान कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ, नाशिक, २००५
१४. प्रियोळकर, अ. का: ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६
१५. पुंढे, द. दि भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, पुणे, २००४
१६. माटे, श्री. म: साहित्यधारा, ठोकळ प्रकाशन, पुणे, १९६४
१७. मोरे, नंदकुमार समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
१८. मालशे, मिलिंद आधुनिक भाषाविज्ञान सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
१९. मालशे-इनामदार- सोमण भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२०. माहुलकर, दिनेश: वृद्धी भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२१. राजाध्यक्ष, मंगेश, विठ्ठल भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२२. वरखेडे, रमेश समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
२३. वन्हाडपांडे, वसंत कृष्णा नागपुरी बोली भाषाशाखीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२४. सरवदे, औंदुबर: बोलीविज्ञान, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२०

M. A. II. SEMESTER-III
Type: Major Elective
Course Name: ग्रंथ इतिहास
Course Code: N-MAR-E24

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. ग्रंथ इतिहासाची संकल्पना व स्वरूप सांगता येईल.
२. मुद्रणपूर्व मराठी ग्रंथव्यवहाराची माहिती होईल.
३. ग्रंथ इतिहासाच्या विविध पद्धती व दृष्टिकोन यांचा परिचय होईल.
४. हस्तलिखितांच्या संशोधनाचे पद्धतीशास्त्राची माहिती होईल,
५. पाठचिकित्साशास्त्राचे महत्व व स्वरूप आकलन होईल.
६. हस्तलिखितांचे संपादन करण्याचे कौशल्य अवगत होईल.

विभाग घटक/ Unit Module

विभाग १. मराठी ग्रंथ इतिहास

१. लिपी ते पुस्तक स्थित्यंतराचा इतिहास
२. एक सांस्कृतिक उत्पादन म्हणून ग्रंथव्यवहाराचा अभ्यास ग्रंथाच्या निर्मितीमागील प्रेरणा, त्याचा प्रसार आणि समाजावरील त्यांचा परिणाम
३. ग्रंथ इतिहास – इतिहास, समाजशास्त्र आणि वाङ्मयीन समीक्षा या तीन ज्ञानशाखांना स्पर्श करणारे आंतरविद्याशाखीय अभ्यासक्षेत्र
४. ग्रंथ इतिहासलेखनाची विविध अंगे
ग्रंथनिर्मितीच्या प्रेरणा
मराठी ग्रंथांची वाटचाल
ग्रंथांचा वाचकवर्ग, प्रकाशनसंस्था नियतकालिके, ग्रंथालये इत्यादींचे इतिहास
ग्रंथांचे टिकणे आणि नाहीसे होणे, ग्रंथांची मांडणी, मुखपृष्ठ, बांधणी इत्यादींचे इतिहास

विभाग २. मुद्रणपूर्व मराठीतील ग्रंथव्यवहार

१. मुद्रणपूर्व काळातील ग्रंथनिर्मितीच्या प्रेरणा
२. मुद्रणपूर्व काळातील ग्रंथलेखनाचे प्रकार
३. मध्ययुगीन मराठी ग्रंथलेखनपद्धती
४. मुद्रणपूर्व मराठीतील ग्रंथांचे लेखन, सजावट, कागदांचे प्रकार, ग्रंथांची बांधणी, ग्रंथांचे वितरण व संवर्धन

विभाग ३. हस्तलिखितांचे संशोधन

१. मुद्रणपूर्व काळातील हस्तलिखितांचे प्रकार
२. हस्तलिखितांची वैशिष्ट्ये

३. हस्तलिखितांची उपलब्धी, जतन व संवर्धन करण्याचे मार्ग
४. हस्तलिखितांची कालनिश्चिती करण्याच्या कसोट्या
५. संहितांचा संख्याशास्त्रीय अभ्यास करण्याच्या पद्धती

विभाग ४. पाठचिकित्साशास्त्र

१. पाठचिकित्सा संकल्पना व स्वरूप
२. पाठचिकित्सा करण्याची आवश्यकता
३. हस्तलिखितांच्या नकला, नकलाकारांकडून होणारे दोष व त्यांचे प्रकार, पाठभेद निर्माण होण्याची कारणे
४. पाठचिकित्सकाचे कार्य
५. पाठचिकित्सेच्या दोन पद्धती व ज्ञेयनिष्ठज्ञातृनिष्ठ -
६. पाठचिकित्साशास्त्राची मार्गदर्शक तत्त्वे
७. पाठचिकित्साशास्त्राची परिभाषा

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कुलकर्णी, गो. म: आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे, १९९४. .
२. कुलकर्णी, व. वि: मराठी भाषा व वाक्य संशोधन आणि ग्रंथसूची, साहित्यसूची, १९८९
३. कुलकर्णी, व. वि ग्रंथसूचींचा अभ्यास (संदर्भसेवा आणि संदर्भसाधने), यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र विद्यापीठ, नाशिक, १९९६.
४. गोगटे, शरद: मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८
५. चुनेकर, सु. रा: सूचींची सूची, मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ मुंबई
६. जोशी, वसंत (संपा): भाषा व साहित्य: संशोधन खंड १, २ व ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
७. तुळपुळे, शं.गो: मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल, महाराष्ट्र ग्रंथोजक संस्था, पुणे, १९६४
८. दाते, शं.ग.ग्रंथ-सूची-शास्त्र (मराठी ग्रंथ सूची खंड १) राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९७३
९. धीवार, सुनील हस्तलिखितांच्या विविध लेखनशैली व प्रकार, ज्ञानगंगोत्री, जून- नोव्हें, २०१३
१०. धोंड, म.वा: आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
११. नाईक, बापूराव देवनागरी मुद्राक्षरलेखन कला, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१२. पंडित, भ. श्री सूचिसाहित्य, मराठी संशोधन पत्रिका, मुंबई, वर्ष १९, अंक-४, १९७२ १३. प्रियोळकर, अ. का मराठी ग्रंथांचे आदर्श संग्रहालय, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९६९
१४. प्रियोळकर, अ. का, गावसकर, आर. आर. मराठी दोलामुद्रिते, मुंबई मराठी साहित्य संग्रहालय, मुंबई, १९६९
१५. प्रियोळकर, अ. का साधनाचिकित्सा व पाठचिकित्सा (दमयंतीस्वयंवर या ग्रंथाची प्रस्तावना)
१६. बनहट्टी, श्री. ना: पाठनिश्चितीची प्रक्रिया, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, मुंबई, १९६९
१७. बर्वे, शं. ना: मराठी सूचीकार्याची वाटचाल (ग्रंथालयविचार वा.वि.भट गौरवग्रंथ), महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ
१८. मराठे, ना. बा: ग्रंथसूचीशास्त्र, महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ, मुंबई
१९. लिमये, अ. ह: ग्रंथव्यवहार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२
२०. लेले, रा. के: ग्रंथवर्णन आणि ग्रंथसूची, जोशी-लोखंडे प्रकाशन, पुणे, १९८३
२१. वाकणकर, ल. श्री. (संपा) देवनागरी लिपीचा इतिहास, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९६८
२२. वैद्य, सरोजिनी (संपा) कोश व सूची वाडू मय: स्वरूप आणि साध्य, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, .
२३. आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई

M. A. II, SEMESTER-III

Type: Major Elective

Course Name: ग्रंथप्रकाशन

Course Code: N-MAR-E25

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. ग्रंथप्रकाशनाचे स्वरूप समजेल.
२. ग्रंथप्रकाशन, ग्रंथव्यवहार व प्रकाशन संस्कृती यांची माहिती होईल.
३. ग्रंथनिर्मितीप्रक्रियेचे आकलन होईल.
४. ग्रंथप्रकाशन व वितरण करण्याचे कौशल्य अवगत होईल.

विभाग घटक Unit Module

विभाग १. ग्रंथनिर्मिती व्यवहाराचे स्वरूप

१. प्रकाशन व्यवहार: संकल्पना व स्वरूप
२. प्रकाशन संस्थेची कायदेशीर नोंदणी
३. प्रकाशनातील विविध घटक आणि त्यांचे कार्य

प्रशासन विभाग

संपादकीय विभाग

डीटीपी (अक्षरजुळणी) व कला विभाग

जाहिरात विभाग

वितरण

स्वामित्व हक्क (Copy Right)

विभाग २. मुद्रणपूर्व संस्करण प्रक्रिया

१. हस्तलिखित
२. ग्रंथसंपादकाचा अभिप्राय
३. लेखक-प्रकाशक करार (स्वामित्व हक्क)
४. मुद्रणप्रत
५. अक्षरजुळणी (डीटीपी)
६. मुद्रितशोधन
७. ग्रंथसंपादनविभाग

विभाग ३ ग्रंथरचना प्रक्रिया

१. ग्रंथ आकार निश्चिती
२. मांडणी (लेआऊट)
३. कागदाचे प्रकार
४. मुखपृष्ठ (पाठराखण संस्थेचा लोगो/ ISBN/ ग्रंथाचे मूल्य)
५. अंतिम मुद्रणप्रत
६. मुद्रण
७. बांधणी

विभाग ४. जाहिरात व ग्रंथवितरण

१. जाहिरात
२. वितरण व्यवस्था
३. समीक्षा परीक्षणे
४. ग्रंथालये / संमेलने

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. आरास, किशोर (संपा): पॉप्युलरचे अंतरंग, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१५
२. इनामदार, वासंती (संपा) साहित्याची भूमी, श्री. पु. भागवत व्यक्ती आणि वाड् मय, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२३
३. इझाएल, सॅम्युएल : पुस्तकाची अजब दुनिया, नॅशनल बुक ट्रस्ट, नवी दिल्ली, १९८२
४. कुलकर्णी, अनंत: लेखकास हे माहीत हवेच, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९७४
५. कुलकर्णी, वि.वि: ग्रंथालय शासन, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९७४
६. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील, गोमटेश्वर (संपा): भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
७. गावस्कर, सुरेंद्र: हस्तलिखितांची वर्णनात्मक नामावली, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९७२
८. गोगटे, शरद: मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८
९. गोगटे, शरद: प्रकाशन व्यवसाय परिचय, अखिल भारतीय मराठी प्रकाशन संघ, पुणे, २०१५
१०. घारे, दीपक: मुद्रणपर्व, परममित्र प्रकाशन, मुंबई
११. धारूरकर, शुभदा : संपादन कला आणि शास्त्र, व्ही. एस. धारूरकर प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५
१२. दाते, शं.रा. मुद्रणप्रवेश, लोकसंग्रह कारखाना, पुणे, १९३७
१३. देवकुळे, व्ही. जी. मुद्रण व्यवस्थापन, पुणे, १९३७
१४. नाईक, बापूराव : कागद, परममित्र प्रकाशन, मुंबई
१५. भोर, उज्ज्वला : प्रकाशन व्यवहार आणि संपादन, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव, २०२०
१६. लिमये, अनंत हरी: ग्रंथव्यवहार, व्हीनस बुक स्टाल, पुणे, १९५२
१७. लिमये, अनंत हरी: मराठी प्रकाशनांचे स्वरूप, प्रेरणा व परंपरा, प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७२

१८. भटकळ, रामदास, जोशी, मृदुला (संपा) पॉप्युलर रीतिपुस्तक, हर्ष प्रकाशन, मुंबई, २०१५
१९. वैद्य, मोहन (संपा): प्रकाशनविश्व, प्रकाशन विश्व, पुणे, २००९
२०. साठे, अ.ना. ग्रंथ आणि ग्रंथालय, किताबमिनार प्रकाशन, पुणे

M.A. II Semester III
Type: Major Mandatory
Course Name: संशोधन प्रकल्प
Course Code: N-MAR-RP
Course Credit: 04

Marks: Project Report: 80 Presentation/ Viva-Voce: 20 Total Marks: 100

उद्दिष्टे :

१. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचे तंत्रे, स्वरूप आणि कार्यपद्धतीची माहिती होईल.
२. विद्यार्थ्यांना संशोधन पद्धतीची ओळख होईल व संशोधन कार्यासाठी प्रवृत्त होतील.
३. संशोधनासाठी आवश्यक गुणविशेष व जबाबदाऱ्या समजतील.
४. संशोधन प्रकल्पाचे लेखन करताना संदर्भ साधनांचा ग्रंथ पद्धती व आधुनिक तंत्र साधनांचा वापर समजेल.
५. भाषाविषयातील संशोधन प्रकल्पाचे स्वरूप समजेल.
६. संशोधन प्रकल्पाचे मौखिक सादरीकरणाचे स्वरूप माहिती होईल.

मार्गदर्शक सूचना :

१. लघुसंशोधन प्रकल्प किमान ५० पृष्ठे असणे आवश्यक आहे.
२. संशोधन प्रकल्पाचा टंकलेखन आकार युनिकोड १४ फॉन्ट १६ असा असावा,
३. लघुसंशोधन प्रकल्पाचा विषय स्वतंत्र व नवीन असवा. तो अप्रकाशित असावा,
४. प्रकल्प लेखन करताना संशोधन प्रक्रिया, लेखन पद्धती, व्याकरण व प्रमाण लेखनाचा काटेकोर अवलंब असावा. तसेच वाइयचौर्य नसावे.
५. प्रकल्पलेखन तसेच त्याचे सादरीकरण आवश्यक आहे.

M. A. II, SEMESTER - IV

Type: Major Mandatory

Course Name: समाजभाषाविज्ञान

Course Code: N-MAR-M13

Course Credits: 04

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Module

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पना सविस्तर अभ्यासता येतील.
२. समाजातील भाषाव्यवहाराची विविधता समजून घेता येईल.
३. समाजाच्या भाषासंपर्काचे स्वरूप अभ्यासता येईल,
४. भाषिक नियोजन म्हणजे काय ते समजून घेता येईल.
५. बहुभाषिक देशांतील भाषिक प्रश्नांचा परिचय होईल.
६. भाषिक नियोजनाची उद्दिष्टे जाणून घेता येतील.
७. भाषाशिक्षणाचे स्वरूप आणि भाषाशिक्षणाच्या विविध बाजूंचा अभ्यास करता येईल.
८. मराठीच्या बोलींचा समाजभाषावैज्ञानिक अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit

विभाग १. भाषाव्यवहार आणि भाषासंपर्क

१. भाषिक समाज, समाजातील विविध सामाजिक गट आणि भाषाव्यवहार
२. भाषासंपर्काची विविधता, व्यक्तीबोली संपर्क, शेजार भाषासंपर्क, परकीय भाषासंपर्क

विभाग २. भाषानियोजन आणि भाषाशिक्षण

१. राज्यसंस्था, भाषानियोजन आणि शिक्षण
२. बहुभाषिकता
३. समाजाचे भाषिक प्रश्न
४. भाषिक सवयी
५. शब्दसंग्रह
६. भाषा जतनत्व
७. भाषिक नियोजनाच्या पायऱ्या
८. भाषाविकास
९. भाषार्जन
१०. भाषा शिक्षणाचे माध्यम, स्वभाषा शिक्षण, आदिवासी आणि इतर मागास समाजगटांचे

भाषाशिक्षण

विभाग ३. महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमाप्रदेशातील मराठीच्या बोली

१. समाजभाषाविज्ञान आणि समाजशास्त्र

२. समाजभाषाविज्ञान आणि मानववंशशास्त्र
३. समाजभाषाविज्ञान आणि मानसशास्त्र
४. समाजभाषाविज्ञान आणि संस्कृतीविज्ञान

विभाग४. विभाग समाजभाषाविज्ञान आणि मराठीच्या प्रमुख बोली

१. अहिराणी, कोकणी वऱ्हाडी, चांदगडी, कुडाळी, माणदेशी आणि बेळगावी बोलींचा
२. कोल्हापूर, सांगली आणि सातारा परिसरातील विविध क्षेत्रीय आणि व्यावसायिक बोली
३. महाराष्ट्र, कर्नाटक सीमा प्रदेशातील मराठीच्या बोली

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो: भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
२. कालेलकर, ना. गो: भाषा इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
३. कानडे, मु. श्री: मराठी शब्दसमीक्षा, सन पब्लिकेशन, पुणे, १९८९
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा.) निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९८
५. केळकर, अशोक मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्यपरिषद, औरंगाबाद, १९७०
६. केळकर, अशोक: मध्यमा भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
७. केळकर, अशोक : वैखरी भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९३८
८. खैरे, विश्वनाथ: मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
९. खैरे, विश्वनाथ: द्रविड महाराष्ट्र, साधना प्रकाशन, पुणे, १९७६
१०. ग्रामोपाध्ये, सुरेन्द्र (संपा.): भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६
११. जोगळेकर, गं. ना: अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८७
१२. जोगळेकर, गं. ना मराठी भाषेचा इतिहास, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००५
१३. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारुता (संपा.) सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९
१४. धोंगडे, रमेश: सामाजिक भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१५. नेमाडे, भालचंद्र: साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९
१६. पाटणकर, जयश्री सामाजिक भाषाविज्ञान कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५
१७. प्रियोळकर, अ. का: ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ पुणे, १९६६
१८. पुंडे, द. दि: भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २००४
१९. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाक्य गृह, मुंबई, १९९८
२०. मालशे-इनामदार-सोमण (संपा.) भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२१. माहुलकर, दिनेश : वृद्धी भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२२. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२

२३. राजाध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२४. लेले, वामन केशव: भाषा स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५
२५. वरखेडे, रमेश: समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००१
२६. वरखेडे, रमेश नारायण : संज्ञापनविद्या आणि ललितकला, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र
विद्यापीठ, नाशिक, २००३ मुक्त
२७. वहन्हाडपांडे, वसंत कृष्णा नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन,
नागपूर, १९७२
२८. साळुंखे, सर्जेराव : समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९६
२९. चौधरी, तेजपाल : समाजभाषाविज्ञान की भूमिका, पंचशील प्रकाशन, जयपूर, १९९५
३०. तिवारी, भोलानाथ: भाषा-विज्ञान, किताब महल, इलाहाबाद, १९७५
३१. रस्तगी, कविता: सामाजिक भाषाविज्ञान, सुलभ प्रकाशन, लखनऊ, २०००
३२. परांजपे, प्र. ना. (संपा.): भाषा आणि जीवन, (नियतकालिक), महाराष्ट्र अभ्यास परिषद, पुणे
३३. Hudson, R. H 1980. Sociolinguistics, Cambridge: Cambridge
University Press.
३४. Reeve, Clara 1975. Novelists on the Novel By Miriam Ilott, London:
Rutledge and Kegan Paul.
३५. Nemade, Bhalchandra 2014 (Republished) The Influence of English on
Marathi, Mumbai: Popular Prakashan Pvt. Ltd.

M. A. II. SEMESTER-IV
Type: Major Mandatory
Course Name: समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोग
Course Code: N-MAR-M14

Course Credits: 04
(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. सैद्धांतिक समीक्षेचे स्वरूप समजेल.
२. उपयोजित समीक्षेतील संकल्पनांचे स्वरूप समजून घेता येईल.
३. समाजशास्त्रीय, स्त्रीवादी, रूपवादी व पर्यावरणवादी समीक्षेतील समीक्षा प्रवाहांचे स्वरूप समजून घेता येईल.

विभाग घटक/ Unit

Module

विभाग १. समाजशास्त्रीय समीक्षा

१. समाजशास्त्रीय समीक्षा संकल्पना व स्वरूप
२. हिप्पोलीन तेनची त्रिसूत्रे
३. मराठीतील समाजशास्त्रीय समीक्षा
४. उपयोजित साहित्यकृती भंगार अशोक जाधव

विभाग २. स्त्रीवादी समीक्षा

१. स्त्रीवाद संकल्पना व स्वरूप
२. स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप व प्रकार
३. उपयोजित साहित्यकृती पावसात सूर्य शोधणारी माणसं नीरजा

विभाग ३. रूपवादी समीक्षा

१. रूपवाद संकल्पना व स्वरूप
२. रूपवादी समीक्षा स्वरूप व प्रकार
३. उपयोजित साहित्यकृती मनसमझावन संग्राम गायकवाड

विभाग ४. पर्यावरणवादी समीक्षा

१. पर्यावरणवादी समीक्षा संकल्पना व स्वरूप
२. मराठीतील पर्यावरणवादी समीक्षा
३. उपयोजित साहित्यकृती-रिंगाण - कृष्णात खोत

साधन ग्रंथ

१. जाधव, अशोक, भंगार, मनोविकास प्रकाशन, पुणे
२. नीरजा, पावसात सूर्य शोधणारी माणसं पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई

३. गायकवाड, संग्राम, मनसमझावन- रोहन प्रकाशन, पुणे, २०२३

४. खोत, कृष्णात, रिगाण- शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१८

संदर्भ -

१. किंबहुने, रवींद्र: किंबहुना, पब्लिकेशन, लोकवाडूमय गृह, मुंबई

२. कुलकर्णी, गो. म. नवसमीक्षा काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२

३. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) साहित्य आणि समाज, (गो. मा. पवार गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७

४. कोत्तापल्ले, नागनाथ: साहित्याचा अन्वयार्थ, मेहता प्रकाशन, पुणे

५. खोले, विलास : विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१५

६. गवस, राजन चांगदेव चातुष्टयासंबंधी, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर

७. गुप्ते, विश्राम: नवे जग नवे साहित्य, देशमुख अॅण्ड कंपनी, पुणे

८. जाधव मनोहर, समीक्षेतील नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

९. जाधव, रा. ग: साहित्याचे परिस्थितिविज्ञान, देशमुख अॅण्ड, पुणे

१०. ठाकूर, रवींद्र व नंदकुमार मोरे: समीक्षापद्धती सिद्धांत आणि उपयोजन, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०११

११. डहाके, वसंत आबाजी आधुनिक मराठी साहित्य: इतिहास आणि संस्कृती, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई

१२. डहाके, वसंत आबाजी मराठी समीक्षेची सद्य: स्थिती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई

१३. थोरात, हरिश्चंद्र: साहित्याचे संदर्भ, मौज मुंबई, २००५

१४. धोंगडे, अश्विनी: स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप आणि उपयोजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे

१५. नारंग, गोपीचंद आधुनिकता आणि उत्तर आधुनिकता, साहित्य अकादमी प्रकाशन, नवी दिल्ली

१६. पाटणकर, वसंत: साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०१५

१७. पाटणकर, रा. भा: सौंदर्यमीमांसा- मौज, मुंबई, २००६

१८. पाटील, म.सु: आदिबंधात्मक समीक्षा, निहारा प्रकाशन, पुणे

१९. पाटील, म. सु: साठोत्तरी साठी कविता, लोकवाक्य गृह प्रकाशन, मुंबई. २०. पाटील, गंगाधर : समीक्षेची नवी रूपे,

मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई

२१. पाटील, गंगाधर : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई

२२. पाटील, गोमटेश्वर, मराठी कादंबरी तत्त्व आणि सिद्धांत, वर्या प्रकाशन, पुणे, २०१३

२३. पाध्ये, दिगंबर साहित्य समाज आणि संस्कृती, लोवाक्य गृह, मुंबई.

२४. बाबर, अशोक देशीवाद, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

२५. मालशे, मिलिंद, अशोक जोशी आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१३.

२६. रायकर, सीताराम व इतर, (संपा.) वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता प्रकाशन, पुणे,

२७. सद्दे, केशव (संपा.): साठोत्तरी मराठी कविता, शब्दालय प्रकाशन, मुंबई.

२८. शिरवाडकर, के. रे: मार्क्सवादी साहित्यविचार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९८०

२९. शहाजिंदे, फ. मु: सामाजिक संस्कृतीचा चिंतनात्मक आविष्कार, मुक्तशब्द, मुंबई, मार्च २०२४

३०. शिंदे, रविकांत : मनसमझावन-हिंदू मुस्लिम सौहार्दतेचा शोध घेणारी कादंबरी, साधना, २७ एप्रिल, २०२४

३१. शिंदे, रणधीर उपेक्षित समाजाचे व्याधीकथन, (भंगार) महाराष्ट्र टाइम्स, १० डिसें, २०१७

३२. शिंदे, रणधीर : रिगाण : मराठी कादंबरी एक नवं वळणरूप, महाराष्ट्र फाऊंडेशन पुरस्कार, स्मरणिका, २०००

M. A. II, SEMESTER - IV

Type: Major Mandatory

Course Name: मराठी वाङ्मयेतिहासलेखन

Course Code:N-MAR-M15

Course Credits: 04

(Per Module-Credit-1, Teaching Hours- 15, Teaching Hours-60)

Marks: Semester End Exam: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. वाङ्मयेतिहासविद्या (Literary Historiography) या ज्ञानशाखेचा परिचय होईल.
२. वाङ्मयीन इतिहास लेखनशास्त्राची संकल्पना, स्वरूप व पद्धती यांचे आकलन होईल.
३. वाङ्मयीन प्रेरणा आणि वाक्याचा प्रवाह यांचे स्वरूप समजून येईल.
४. वाङ्मयीन प्रेरणा, लेखकाचा, वाक्यप्रकाराचा, विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याची पद्धत आत्मसात होईल.
५. मराठी वाङ्मयाच्या इतिहास लेखनाच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती व वाङ्मय इतिहासकारांचा परिचय होईल.
६. वाङ्मयेतिहासाचे लेखन व पुनर्लेखन करण्याची क्षमता येईल.

विभाग/ Module

घटक/Unit

विभाग १. वाङ्मयेतिहासलेखनातील समस्या व अडचणी

(अ) तात्त्विक व तांत्रिक

(आ) मराठी वाङ्मयेतिहासविषयक :

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयेतिहासलेखनातील समस्या व अडचणी
२. आधुनिक मराठी वाङ्मयेतिहासलेखनातील समस्या व अडचणी
- (इ) मध्ययुगीन व अर्वाचीन मराठी वाङ्मय व मराठी वाङ्मयेतिहास

विभाग २. मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनाचा इतिहास

१. मराठी वाङ्मय इतिहास लेखनाच्या प्रेरणा
२. मराठी वाङ्मय इतिहास लेखनातील प्रवृत्ती
३. वाङ्मय इतिहास लेखनाचे संस्थात्मक प्रयत्न महाराष्ट्र साहित्य परिषदराज्य मराठी विकास संस्था तसेच इतर संस्थांचे वाङ्मय इतिहास लेखनाचे प्रकल्प समालोचनात्मक आढावा
४. मराठी वाङ्मयाचे इंग्रजी, हिंदी व अन्य भाषांमधील वाङ्मयेतिहास-
५. मराठी वाङ्मयाचा भारतक्षेत्रीय अभ्यास व इतिहास (उदा तंजावरी मराठी साहित्याचा इतिहास, आंध्रप्रदेशमधील मराठी साहित्याचा इतिहास, कर्नाटकातील मराठी साहित्याचा इतिहास, बडोद्यातील मराठी साहित्याचा इतिहास इत्यादी).

विभाग ३. वाङ्मयेतिहासकारांचे कार्य (स्थूल मूल्यमापन) -

अ) वि. ल. भावे, म. गो. रानडे, वि. सी. सरवटे, वि. पां. नेने, ल. रा. पांगारकर, बाळकृष्ण अनंत भिडे, ह. श्री. शेणोलीकर, ल. रा. नासिराबादकर, श्री. म. पिंगे, चि. नी. जोशी, वि. पां. दांडेकर, अ. ना. देशपांडे, रा. श्री. जोग, प्र. न.

जोशी, कुसुमावती देशपांडे, शं. गो. तुळपुळे, गो. म. कुलकर्णी, व. दि. कुलकर्णी, म. ना. अदवंत, गो. चिं. भाटे, मा. क. नाडकर्णी, श्री. ना. बनहट्टी, प्र. वा. बापट, ना. वा. गोडबोले, गं.ना. जोगळेकर, स. गं. मालशे इत्यादी

आ) साहित्य प्रवाहांच्या इतिहासाचे लेखन सत्यशोधकीय, ग्रामीण, दलित, आदिवासी, स्त्रीवादी, मुस्लिम, ख्रिश्चन इत्यादी साहित्य प्रवाहांचे इतिहास लेखन व इतिहासकारांचा परिचय

इ) नियतकालिकातील वाङ्मयाचे इतिहास लेखन

ई) वाङ्मय इतिहासविषयक काही संपादित ग्रंथ

विभाग ४. मराठीतील वाङ्मयेतिहास विचारांची वाटचाल

- मराठी वाङ्मय इतिहास लेखनातील वाद व मतमतांतरे
- वाङ्मय इतिहासाच्या पुनर्लेखनाची आवश्यकता व प्रयत्न
- वाङ्मय इतिहास लेखनाचे नवे दृष्टिकोन, नवे प्रवाह

संदर्भग्रंथ

(अ) मराठी

१. आठवले, सदाशिव: इतिहासाचे तत्त्वज्ञान, प्राज्ञपाठशाळा, वाई, १९६८.
२. कुलकर्णी, गो. म. व दत्तात्रेय पुंडे वाङ्मयेतिहास सद्यःस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता, पुणे, १९९५.
३. कुलकर्णी, य. दि. (संपा) साहित्यचिंतन, मुंबई विद्यापीठ प्रकाशन. १९८३ (लेख क्र. १ ते ४)
४. कुलकर्णी, गो. म: अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
५. जोशी, वसंत, मुंडे दत्तात्रेय दक्षिण भारतातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २००१.
६. टिळक, विद्यागौरी, जोशी, अजंली (संपा): मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे.
७. टिळक, विद्यागौरी, शहा, मृणालिनी (संपा) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे.
८. टिळक, विद्यागौरी (संपा) वाङ्मयेतिहास लेखन स्वरूप आणि समस्या, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
१०. टिळक, विद्यागौरी: वाङ्मयेतिहासलेखन स्वरूप व समस्या, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
११. ढेरें, अरुणा : स्त्री-लिखित मराठी कथा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१२. ढेरें, अरुणा: स्त्री-लिखित मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१३. दीक्षित, राजा : एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील मध्यमवर्ग, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे.
१४. देशपांडे अ. ना. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, व्हीनस पुणे, १९८२.
१५. देशपांडे- केजकर, प्रकाश: संत कविता एक दृष्टिकोण, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००६,
१६. धनपलवार, माणिक: दक्षिणात्य साहित्य संस्कृतीच्या मराठीला अनुबंध, राज्य मराठी विकास संस्था मुंबई, १९९७ .
१७. नाईक, शोभा, रणधीर शिंदे (संपा) वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१८. पाटगणकर, विद्यासागर मराठी स्वंकवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली २०१५.
१९. पाटील, शरद: अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे, २००१.
२०. पुंडे. द. दि (संपा) : वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे २००४.
२१. पुंडे, दत्तात्रेय (संपा) : वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा, पुणे, १९९४.
२२. पांगारकर, ल. रा: मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४,
२३. बुलासा, मोती, टिळक, विद्यागौरी (संपा): मराठी वाङ्मयाची सद्या: स्थिती, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९८
२४. भावे, वि. ल: महाराष्ट्र सारस्वत, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२५. मालशे, स. गं. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग-१, म. सा. प. पुणे, १९८२.
२६. लिंबाळे, शरणकुमार (संपा): साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाह, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.

२७. वाळिंबे, रा. शं.: मराठी वाङ्मयेतिहासाची (प्रस्तावना), विदर्भ मराठवाडा बुक कं., १९७३. २८. बांबुरकर, जास्वंदी: इतिहासातील नवे प्रवाह, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २०१४.
२९. सरवटे, वि. सी.: मराठी साहित्य समालोचन, १९१९.
३०. शहाजिंदे, फ. म.: मुस्लीम मराठी साहित्य परंपरा व स्वरूप, भूमी प्रकाशन, लातूर.
३१. शिंदे अरुण, सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा २०१९
(आ) इंग्रजी

1. Butterfield Herbert. Man of His Past, Cambridge University Press, 1969
2. Carr E. H., What is History?, Penguin Books (any available edition)
3. Cohen Ralph (Ed.), New Directories in Literary History, Routledge and Kagan Pual, London, 1974.
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press,
5. Elton G. R., The Practice of History, Fountana Press. London, 1987
6. Tosh John. The Pursuit of History, Longman. London & New York, 1984
7. Walsh W. H., An Introduction to Philosophy of History,
8. R. s. Crane, Critical & Historical Principles in Literary History, University of Chicago Press, Chicago, 1967.
9. Devy G. H.. Many Heros, Orient Longman, Hyderabad, 1997.
10. Mukhargee Sujit, Some Positions on a Literary History of India, Central Institute of Indian Languages, Mysore, 1981.
11. Mukhargee Sujit. Towards a Literary History of India, Indian Institute of Advanced Study, Simla, 1975.
12. Parkins David (Ed.), Therotical Issues in Literary History, Harward University Press, Cambridge, 1991.
13. Pakins David, Is Literary History Possible: The Johns Hopkins University Press, Baltimore in London, 1993

M. A. II, SEMESTER - IV

Type: Major Elective

Course Name: वाङ्मयीन संस्कृती

Course Number: 26

Course Code: N-MAR-E26

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. वाङ्मयीन अभिरूचीचा वाङ्मयीन संस्कृतीवर कसा प्रभाव पडतो हे समजेल.
२. समाज प्रबोधनासाठी वाङ्मयीन संस्कृती कशा प्रकारे कारणीभूत ठरते याचा प्रत्यय येईल.
३. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या स्वरूपाचे आकलन होईल.
४. वाङ्मयीन संस्कृती बदलामध्ये परिणाम करणाऱ्या वेगवेगळ्या घटकांच्या अभ्यास करता येईल.

विभाग Module

घटक/ Unit

विभाग १. वाङ्मयीन अभिरूची

१. अभिरूची म्हणजे काय ?
२. अभिरूचीचे प्रकार
३. नागर आणि ग्रामीण अभिरूची
४. विविध समूहांच्या, प्रदेशांच्या अभिरूची.
५. लेखक व वाचकांची अभिरूची यांच्यातील आदान-प्रदान,
६. अभिरूचीवर परिणाम करणारे घटक

विभाग २. वाङ्मयीन संस्कृती संघर्ष

१. अभिजन-बहुजन संस्कृती संघर्ष.
२. भाषाशुद्धी व वाङ्मयशुद्धीबदलच्या कल्पना.
३. शीलअश्लीलतेसंबंधीचे वाद, (बा. सी. मर्डेकर व भाऊ पाध्ये)
४. अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावरील निबंध व त्याविरुद्धचा संघर्ष (घाशीराम कोतवाल व गांधी

मला भेटला या

साहित्यकृतींवरून झालेला वाद)

५. साहित्य संस्थांच्या पातळीवरील सांस्कृतिक राजकारण

विभाग ३. सामाजिक प्रबोधन आणि वाङ्मयीन संस्कृती

१. सत्यशोधकीय साहित्य,
२. आंबेडकरी नियतकालिके, आंबेडकरी जलसे, मेळे.
३. सत्यशोधकीय नियतकालिके व जलसे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील वाङ्मयीन आविष्कार,
४. वैचारिक प्रबोधनात्मक व नियतकालिक
५. प्रबोधनपर वैचारिक लेखन

पथनाट्ये

विभाग ४. मराठी वाङ्मयीन संस्कृतीची स्थित्यंतरे

१. मराठी साहित्य संमेलनांमधील परिवर्तन
२. वाङ्मयीन संस्कृतीवर आक्रमणे
३. मराठी ग्रंथव्यवहाराचा प्रवास
४. वाङ्मयीन संस्कृतीतील लेखकाची प्रतिमा

संदर्भ ग्रंथ

१. काळसेकर, सतीश: वाचणान्याची रोजनिशी, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
२. कुलकर्णी गो. म: अभिरूची: ग्रामीण आणि नागर, प्र. ल. करंबळेकर, १९७३
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा) साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार गौरव ग्रंथ) प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
४. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचे समकालीन संदर्भ आणि अभिरूची संघर्ष, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २०२२
५. गुंदेकर, श्रीराम : सत्यशोधकी साहित्याचा इतिहास, सत्यशोधकी साहित्य प्रकाशन, लातूर
६. जोग, रा. श्री: मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, कै. न. चिं. केळकर व्याख्यानमाला, ऑक्टो, १९५९.
७. ठाले पाटील, कौतिकराव : साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, कैलास पब्लिकेशन्स, पुणे.
८. ठाले पाटील, कौतिकराव मराठी भाषिक आणि वाङ्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन्स, पुणे.
९. डहाके, वसंत आबाजी मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१०. डोळे, जयदेव: झाडाझडती अर्थात प्रसारमाध्यमांची, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
११. धोंगडे, रमेश: शतकांची विचारशैली, खंड १ ते ४, दिलीपराज प्रकाशन, प्रा.लि. पुणे,
१२. निर्मळे, हरिश्रंद : दलितांची मराठी नियतकालिके,
१३. पवार, गो. मा: साहित्यमूल्य आणि अभिरूची, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर, १९९४
१४. पाटील, मोहन (संपा): मराठी साहित्य अवकाशातील संदर्भ (प्रकाश कुंभार, गौरव ग्रंथ) प्रारूप प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१८
१५. बगाडे, उमेश : डॉ. आंबेडकरांची जातिमीमांसा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०००
१६. मेश्राम, भुजंग: आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
१७. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०१२
१८. वरखेडे, रमेश: महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास, खंड १ ते ३ महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१९. शिंदे, अरुण: सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा
२०. शिंदे, अरुण: वैचारिक साहित्य, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

M. A. II. SEMESTER-IV

Type: Major Elective

Course Name: प्रभाव अभ्यास

Course Code: N-MAR-E27

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. व्यक्ती, साहित्यकृती, विचार तत्व आणि राजकीय/सामाजिक घटना यांचा साहित्य निर्मितीवर कसा प्रभाव पडत समजून येईल.
२. वसाहतकालीन व वसाहतोत्तर प्रभावातून मराठी साहित्य कसे बदलले याचे आकलन होईल.
३. प्रभावाच्या अनुरोधाने मराठीत कोणते रचनाप्रकार रूढ झाले ते समजतील.
४. काही महत्त्वाच्या लेखकांच्या अनुषंगाने प्रभाव चिकित्सा करता येईल.

विभाग घटक/ Unit

Module

विभाग १. प्रभाव आणि निर्मिती प्रेरणांचा शोध

१. वैचारिक प्रवाहांच्या प्रेरणांचा शोध (केशवसुत, ह. ना. आपटे, वामन मल्हार जोशी, प्रभाकर खाडीलकर)
२. सामाजिक राजकीय घटितांमधून प्रेरणाशोध, (म. फुले, म. गांधी, बाबासाहेब आंबेडकर व शेतकरी चळवळ)
३. आंतर संहितात्मक प्रेरणांचा शोध (पात्र, अवतरण, विशिष्ट संदर्भ)

विभाग २. प्रभाव आणि निर्मिती प्रेरणांचा शोध

१. वसाहतपूर्व व वसाहतोत्तर प्रभाव
२. भारतीय परंपरांचा प्रभाव आणि देशीवाद.
३. वसाहतकालीन प्रभाव.

विभाग ३. रचनाप्रकार आणि प्रभाव

१. कविता सुनीत, गझल, हायकू,
२. 'अभंग' या रचनाप्रकाराचा आधुनिक कवितेवरील प्रभाव (म. फुल्यांचे अखंड, माधव गोविंदाग्रज, करंदीकर यांचे अभंग) ज्युलियन,
३. खंडकाव्याचा प्रभाव (कुलकर्णी लीलामृत, शेटजी प्रताप, मुकुंदराज पाटील)
४. नाटक- इब्सेनचे नाट्यतंत्र

विभाग ४. प्रभाव मीमांसा

१. नटसम्राट (वि. वा. शिरवाडकर) किंग लियर- शेक्सपीअर
२. जेव्हा मी जात चोरली होती (बाबुराव बागुल) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची प्रेरणा

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कुलकर्णी, अनिरुद्ध इब्सेन, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२. कुलकर्णी, श्री, रं.: ओवी ते लावणी, रं. ना. वरखेडे, धुळे, १९९२.
३. खोले, विलास (संपा.): गेल्या अर्ध शतकातील मराठी कादंबरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
४. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा) तौलनिक साहित्य: दिशा आणि तत्त्वे, सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर, १९९२.
५. देशपांडे, गो. पु: राहिमतपूरकरांची निबंधमाला, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
६. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद,
७. पाटणकर, रा. भा: अपूर्ण क्रांती, मौज प्रकाशन, पुणे,
८. पाटील, आनंद: ब्रिटिश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मय, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई.
९. पाटील, आनंद: मराठी नाटकांवरील इंग्रजी प्रभाव, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१०. पोतदार, द. वा : मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
११. बापट, वसंत: तौलनिक साहित्य- मौज प्रकाशन गृह, पुणे, १९८१.
१२. भोळे, भा. ल: विसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१३. भोळे, भा. ल: एकोणीसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २), साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१४. मिरजकर, निशिकांत तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन पुणे, २०१६.
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे.
१६. सारंग, विलास : सिसिफस आणि बेलाक्वा, प्रास प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
१७. शिंदे, अरुण (संपा.) सत्यशोधकांचा शेतकरी विषयक विचार, दर्या प्रकाशन पुणे.
१८. शिंदे, अरुण (संपा.) सार्वजनिक सत्यधर्म, दर्या प्रकाशन पुणे.
१९. शिरवाडकर, के. रं. शेक्सपियर जीवन आणि साहित्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
२०. शिरवाडकर, वि. वा. शोध शेक्सपियरचा, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८३.
२१. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड ४, ५, व ६) मराठी साहित्य परिषद पुणे,
२२. Gurjarpadhye, Prachi: Bringing modernity home, Indian Institute of Advanced Study, 2014
२३. Nemade, Bhalchandra: The influence of English on Marathi, Rajhaunsvitran, Pune, 2002.

M. A. II. SEMESTER-IV

Type: Major Elective

Course Name: संस्कृती अभ्यास

Course Code: N-MAR-E28

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

विभाग

Module

१. संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख होईल.
२. संस्कृती व सभ्यता (Culture & Civilization) यांच्या सहसंबंधाचे आकलन होईल.
३. साहित्य व संस्कृती यांच्या व्यामिश्र सहसंबंधाचे स्वरूप कळेल.
४. बहुसांस्कृतिकतेचे स्वरूप स्पष्ट होईल.
५. साहित्य व इतर अभिव्यक्तीरूपांचे संस्कृती अभ्यासातील महत्त्व अधोरेखित होईल.
६. संस्कृती व अभिरुची यांच्या परस्पर प्रभावाची जाणीव होईल.

घटक/ Unit

विभाग १ . संस्कृती आणि साहित्य

१. संस्कृतीच्या प्रभावातील साहित्य
२. साहित्य प्रभावीत संस्कृती
३. भारतीय व महाराष्ट्रीय साहित्याचा सांस्कृतिक अभ्यास
४. संस्कृती अभ्यास आणि आंतरभारतीय दृष्टी

विभाग २ . बहुसांस्कृतिकता, अविष्कार रूपे आणि संस्कृती अभ्यास

- १ . बहुसांस्कृतिकता भाषा, प्रदेश, लिंग विशिष्टता
२. बहुसांस्कृतिकता : मूल्यविचार आणि सौंदर्यविचार
३. लोकसंस्कृती आणि नागर संस्कृती: लोकतत्त्वाचार
४. वाङ्मयप्रकार, लोकप्रियता आणि कलासंस्कृती

विभाग ३. सांस्कृतिक अभिव्यक्तीची विविध रूपे

१. कलाप्रकार आणि संस्कृती विशिष्टता
२. संस्कृती: कालस्थित्यंतरे आणि अभिव्यक्ती रूपे
३. मराठी वाङ्मयीन आविष्कार रूपाचा सांस्कृतिक संदर्भ
४. लोकप्रिय रचनाप्रकार, लयतत्त्व आणि साहित्य

विभाग ४ - संस्कृती अभ्यास : अभिरुची विचार

१. अभिरुचीची जडणघडण व परिवर्तने
२. संस्कृती अभ्यास: अभिरुची भिन्नता
३. जात, वर्ग, लिंग अभिरुची सहसंबंध

४. विविध वाङ्मयीन प्रवाह आणि अभिरुच

● संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. ऑमव्हेट, गेल : वासाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९९५.
२. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा): साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार गौरव ग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. कर्वे, इरावती : मराठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, मुंबई, १९५९.
३. कुलकर्णी, गो. म: आधुनिक मराठी वाक्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
४. खैरे, विश्वनाथ : द्रविड महाराष्ट्र, १९७७.
५. जोशी, शं. बा: मराठी संस्कृती, व्हिनस प्रकाशन, पुणे,
६. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई- २००६.
७. थापर, रोमिला : असहमतीचे आवाज, अनु. मिलिंद चंपानेरकर, पपायरस प्रकाशन, २०२१.
८. दत्ता, देसाई (संपा) : बदलता भारत, मनोविकास प्रकाशन, पुणे, २०२३
९. देवी, गणेश: स्मृतिभ्रंशानंतर, (अनु. म. सु. पाटील), पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे-२००९.
१०. 'निशंक', पोखरीयाल रमेश: भारतीय संस्कृती सभ्यता आणि परंपरा, डायमंड बुक्स, पुणे.
११. नेमाडे, भालचंद्र साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९७.
१२. पवार, गो. मा: साहित्यमूल्य आणि अभिरुची, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९४
१३. पाटील, शरद: अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९८८.
१४. पाटील, शरद : दासशूद्रांची गुलामगिरी, प्राज्ञपाठशाळा, वाई, १९८२.
१५. बगाडे, उमेश : महाराष्ट्रातील प्रबोधन वर्गजतिप्रभुत्व, सुगावा प्रकाशन, पुणे
१६. बनसोडे, राहुल : निवडक लेखसंग्रह ललित पब्लिकेशन, मुंबई, २०२३
१७. भागवत, दुर्गा (संपा.): निवडक राजारामशास्त्री भागवत (खंड पाच), वरदा बुक डेपो,
१८. मालशे, मिलिंद; जोशी, अशोक आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
१९. मोटे, ह. वि. (संपा.): त्र्यंबक शंकर शेजवलकर निवडक लेखसंग्रह, खंड १, २, मुंबई, १९७७
२०. मोरे, सदानंद : गर्जा महाराष्ट्र, सकाळ पब्लिकेशन, पुणे
२१. मंगुडकर, मा. पं. (संपा.) शिंदे लेखसंग्रह, ग. ल. ठोकळ प्रकाशन, पुणे.
२२. शिरवाडकर, के. र: संस्कृती, समाज आणि साहित्य, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३.

M. A. II. SEMESTER-IV

Type: Major Elective

Course Name: तौलनिक साहित्याभ्यास

Course Code: N-MAR-E29

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. तौलनिक साहित्याभ्यासातील विविध शोधक्षेत्रांचा परिचय होईल.
२. आंतरविद्याशाखीय परिप्रेक्ष्यातून तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप समजेल.
३. जागतिकीकरण, देशीवाद यासंदर्भात तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व समजेल.
४. संस्कृती अभ्यास आणि तौलनिक साहित्याभ्यास यांच्यातील अनुबंध तपासता येईल.

विभाग Module

घटक/ Unit

विभाग १. तौलनिक साहित्याभ्यासाची शोधक्षेत्रे

१. भिन्नभाषिक साहित्यकृतींचा अभ्यास
२. आशयसूत्रांचा अभ्यास
३. संरचना व शैली अभ्यास

विभाग २. तौलनिक साहित्याभ्यासाची शोधक्षेत्रे

१. वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास
२. वाङ्मय प्रवाहांचा अभ्यास
३. वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास
४. वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास

विभाग ३. तौलनिक साहित्याभ्यास आंतरविद्याशाखीय परिप्रेक्ष्य

१. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि इतिहास
२. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि आणिक मानसशास्त्र
३. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि मानववंशशास्त्र
४. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि समाजशास्त्र

विभाग ४. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व

१. संस्कृतीअभ्यास आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
२. भाषांतर आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
३. लोकसाहित्य आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
४. जागतिकीकरण, देशीवाद आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
५. वाङ्मयीन आदानप्रदान आणि तौलनिक साहित्याभ्यास

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कडाकणे, रघुनाथ : उदाहरणार्थ कोसला आणि द कॅचर इन द राय, शब्दशिवार प्रकाशन, मंगळवेढा, २०२१
२. काळे, कल्याण व सोमण, अंजली (संपा.) भाषांतरमीमांसा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. गोखले, करुणा: प्रामाणिकही सुंदरहा, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१९
४. जाधव, मनोहर (संपा.) समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
५. जाधव, भरत : तौलनिक साहित्याभ्यास: नव्या दिशा, स्वच्छंद प्रकाशन, कोल्हापूर, २०२१
६. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा.) तौलनिक साहित्याभ्यास तत्त्वे व दिशा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९९२.
७. डहाके, वसंत आबाजी व गणोरकर, प्रभा (संपा.) वाक्यीन संज्ञा संकल्पना कोश, ग.रा. भटकल फाउंडेशन, मुंबई, २००१.
८. थोरात, गोरख (अनु) तंत्र आणि आव्हाने, हर्मिस प्रकाशन, पुणे
९. पाटील, आनंद: तौलनिक साहित्य नवे सिद्धांत आणि उपयोजन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८.
१०. पाटील, आनंद : ब्रिटीश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाक्य, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई
११. पुंडे, द. दि. (संपा.): भारतीय साहित्याची संकल्पना, (डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१२. पुंडे द. दि., सीताराम रायकर, (संपा.), वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता पब्लिकेशन हाऊस, पुणे
१३. बदामे, तातोबा : क्षिप्रेचे सौंदर्ययात्री, सायन पब्लिकेशन प्रा. लिमिटेड, पुणे, २०२४
१४. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्याभ्यास, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई, १९८१.
१५. मंचरकर, र. बा: तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन वाक्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३.
१६. मिरजकर, निशिकांत तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१७. रेने, वेलेक व मालशे. स. ग (अनु.) साहित्यसिद्धांत, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१८. रमेश, वरखेडे (संपा.) भाषांतरविद्या, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१९. सोहनी, लीना: अनुवादातून अनुसर्जनाकडे, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, २०२४
२०. Comparative Literature: Indian Dimensions - Swapan Mujundar.
२१. Comparative Literature: Theory and Practice - Amina Deo, Sisirkumar Das.

M. A. II, SEMESTER-IV

Type: Major Elective

Course Name: बोली अभ्यास

Course Code: N-MAR-E30

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. बोलीची संरचना समजून येईल.
२. बोलीचा समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोनातून विचार करता येईल.
३. बोली भूगोल ही संकल्पना समजून येईल.
४. कोल्हापुरी बोलीचे क्षेत्रिय संशोधन करता येईल.

विभाग

Module

घटक/ Unit

विभाग १. बोलीचा संरचनावादी अभ्यास

१. भाषाविज्ञान आणि बोलीविज्ञान
२. बोलीचा पारंपरिक अभ्यास
३. बोलीची संरचना
४. बोलीची ध्वनिव्यवस्था
५. बोलीच्या ध्वनिव्यवस्थेतील भेद
६. जननशील बोलीअभ्यास

विभाग २. बोलीअभ्यास: समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन

१. बोली अभ्यासाची पारंपरिक दृष्टी
२. सामाजिक बोली अभ्यासाची सुरुवात
३. समाजभाषावैज्ञानिक अभ्यास पद्धती
४. समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पना आणि बोली

विभाग ३. बोली: इतिहास आणि भूगोल

१. बोली क्षेत्रविशिष्टता, भाषिक प्रदेशाची ऐतिहासिक आणि भौगोलिक पार्श्वभूमी.
२. बोली भूगोल, सामाजिक बोलीविज्ञान
३. व्यावसायिकांच्या बोली

विभाग ४. क्षेत्रिय अभ्यास परिसरातील बोलीचा अभ्यास

१. क्षेत्रिय अभ्यासपद्धती.
२. बोलीचा भाषिक प्रदेश.
३. बोलीची-क्षेत्रिय पाहणी.

४. सर्वेक्षण पद्धती, बोली नमुना संकलन आणि विश्लेषण (यामध्ये सांगली आणि सातारा परिसरातील विविध क्षेत्रिय आणि व्यावसायिक बोली, तसेच महाराष्ट्र कर्नाटक सीमाप्रदेशातील मराठीच्या बोलींचा अभ्यास अपेक्षित)

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो: ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९५५
२. कालेलकर, ना. गो: भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
३. कालेलकर, ना. गो: भाषा इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा): निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९८
५. कुलकर्णी, सु. बा व जोशी, वसंत (संपा.) बोलीभाषांचा अभ्यास (लेख), भाषा व साहित्य संशोधन खंड पहिला, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
६. कुलकर्णी, कृ. पा: मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मराठी भाषा उद्गम आणि विकास, पुणे, २००९
७. केळकर, अशोक मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, १९७७
८. केळकर, अशोक : मध्यमा भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
९. केळकर, अशोक : वैखरी: भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८३
१०. केळकर, अशोक : रुजुवात, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २००८
११. खैरे, विश्वनाथ: मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
१२. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारुता (संपा.) सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९
१३. धोंगडे, रमेश: भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१४. पाटणकर, जयश्री सामाजिक भाषाविज्ञान कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ, नाशिक, २००५
१५. प्रियोळकर, अ. का: प्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६
१६. पुंडे, द. दि: भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, पुणे, २००४
१७. माटे, श्री.म: साहित्यधारा, ठोकळ प्रकाशन, पुणे, १९६४
१८. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
१९. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाक्य गृह, मुंबई, १९९८
२०. मालशे- इनामदार-सोमण भाषाविज्ञान वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२१. माहुलकर, दिनेश: वृद्धी भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२२. राजाध्यक्ष, मंगेश, विठ्ठल भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२३. वरखेडे, रमेश: समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
२४. वऱ्हाडपांडे, वसंत कृष्णा नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२५. सरवदे, औंदुबर : बोलीविज्ञान, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२०

M. A. II. SEMESTER-IV

Type: Major Elective

Course Name: ग्रंथ इतिहास

Course Code: N-MAR-E31

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. मुद्रणयुगातील मराठी ग्रंथव्यवहाराचे आकलन होईल.
२. आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या काळात पुस्तकांचे बदलते स्वरूप समजेल.
३. मराठी ग्रंथइतिहासाची परंपरा ज्ञात हाईल.
४. ग्रंथइतिहास लेखनाविषयचीची दृष्टी प्राप्त होईल,
५. ग्रंथाचे जतन, संवर्धन करण्याचे सजग भान येईल.
६. सूचींचे विविध प्रकार व त्या तयार करण्याच्या पद्धतींची माहिती होईल.

विभाग Module

घटक/ Unit

विभाग १.मुद्रणयुगातील मराठी ग्रंथव्यवहार: एकोणिसावे शतक

१. युरोपातील मुद्रणयुगाचा प्रारंभ
२. मराठीतील ग्रंथमुद्रणाचे प्रारंभीचे प्रयोग, तंजावरचे सरफोजीराजे भोसले, दोलामुद्रिते
३. एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील नियतकालिके, भाषांतरित ग्रंथ, पारंपरिक धार्मिक ग्रंथ व आधुनिकविद्याविषयीचे ग्रंथ यांच्या निर्मितीमागच्या प्रेरणा व या ग्रंथांचा प्रसार
४. जावजी दादाजी चौधरी, राणुजी आरू, गणेश गणपत पाटील यांचे/मराठी मुद्रणक्षेत्रातील कार्य
५. एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील वाचकवर्गाचे स्वरूप व मर्यादा
६. एकोणिसाव्या शतकातील सामाजिक चळवळींमध्ये ग्रंथसंस्कृतीचे योगदान

विभाग २.मुद्रणयुगातील मराठी ग्रंथव्यवहार: विसावे शतक

१. मुद्रणतंत्रातील परिवर्तने व पुस्तकांचे बदलते स्वरूप (शिळाप्रेस- ऑफसेट- प्रिंटिंग-डिजिटल)
२. मराठी पुस्तकांच्या मुखपृष्ठरचनेतील स्थित्यंतरे (नियतकालिके आणि ग्रंथव्यवहार)
३. सयाजीराव गायकवाड यांचे ग्रंथप्रकाशनातील कार्य
४. प्रकाशनसंस्थांचे पुस्तकप्रसाराचे कार्य
५. ग्रंथालयांचे ग्रंथसंस्कृतीतील स्थान व महत्त्व
६. वाचनसंस्कृती

विभाग ३. सूचीविचार

१. ग्रंथसूचीची आवश्यकता व कार्ये
२. ग्रंथसूचीचे प्रकार
 - > विश्लेषणात्मक सटीप/ग्रंथसूची
 - > वर्णनात्मक ग्रंथसूची
 - > पाठभेददर्शक ग्रंथसूची
३. विषयग्रंथसूचीची संकल्पना व सूची संकलनाच्या पद्धती
४. राष्ट्रीय ग्रंथसूची, भारतीय राष्ट्रीय ग्रंथसूची
५. ग्रंथव्यापारसूची, जागतिक ग्रंथसूची
६. मराठीतील सूचीकार्ये

विभाग ४. आधुनिक तंत्रज्ञान व ग्रंथांचे बदलते स्वरूप

१. पुस्तकनिर्मितीच्या डिजिटल तंत्रज्ञानाचे स्वरूप
२. मुद्रित ग्रंथाकडून इ-पुस्तकाकडे
३. इ-पुस्तकांचे स्वरूप व प्रसार
४. ग्रंथांचे डिजिटलायझेशन
५. ऑडिओ/व्हिडिओ/ॲप/किंडल/इ-बुक/ स्टोरीटेल इ.

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. काळसेकर, सतीश: वाचणाऱ्याची रोजनिशी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
२. कुलकर्णी, गो. म: आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे, १९९४.
३. कुलकर्णी, व. वि: मराठी भाषा व वाङ्मयसंशोधन आणि ग्रंथसूची, साहित्यसूची, १९८९.
४. कुलकर्णी, व. वि: ग्रंथसूचीचा अभ्यास (संदर्भसेवा आणि संदर्भसाधने), यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, १९९६.
५. गोगटे, शरद: मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८.
६. घारे, दीपक: मुद्रणपूर्व, पररमित्र पब्लिकेशन, मुंबई, २०१६
७. चुनेकर, सु. रा: सूचींची सूची, मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
८. जोशी, वसंत (संपा): भाषा व साहित्य: संशोधन खंड १, २ व ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
९. तुळपुळे, शं. गो: मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल, महाराष्ट्र ग्रंथोजक संस्था, पुणे, १९६४
१०. दाते, शं. ग: १९७३: ग्रंथ-सूची-शास्त्र (मराठी ग्रंथ सूची खंड १) राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
११. दावतर, वसंत : संहिता, समीक्षा आणि परिभाषिक संस्था, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८७.
१२. धीवार, सुनिल : हस्तलिखितांच्या विविध लेखनशैली व प्रकार, ज्ञानगंगोत्री, जून नोव्हें, २०१३
१३. धोंड, म. वा: आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
१४. नाईक, बापूराव देवनागरी मुद्राक्षरलेखनकला, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१५. पंडित, भ. श्री: सूचिसाहित्य, मराठी संशोधन पत्रिका, मुंबई, वर्ष १९, अंक-४, १९७२
१६. प्रियोळकर, अ. का मराठी ग्रंथांचे आदर्श संग्रहालय, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९६९
१७. प्रियोळकर, अ. का, गावसकर, आर आर. मराठी दोलामुद्रिते, मुंबई मराठी साहित्य संग्रहालय, मुंबई, १९६१
१८. प्रियोळकर, अ. का साधनाचिकित्सा व पाठचिकित्सा (दमयंतीस्वयंवर या ग्रंथाची प्रस्तावना)
१९. बनहड्डी, श्री. ना: पाठनिश्चितीची प्रक्रिया, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, मुंबई, १९६९

२०. बर्वे, शं. ना: मराठी सूचीकार्याची वाटचाल (ग्रंथालयविचार- वा. वि. भट गौरवग्रंथ), महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ,
२१. बहुलकर, सुहास : चित्रकार दीनानाथ दलाल चित्र आणि चरित्र, राजहंस प्रकाशन, पुणे
२२. भटकळ, रामदास व जोशी मृदूला पॉप्युलर रीतिपुस्तक, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०२१
२३. मराठे, ना. बा: ग्रंथसूचीशास्त्र, महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ, मुंबई
२४. लिमये, अ. ह: ग्रंथव्यवहार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२
२५. लेले, रा. के: ग्रंथवर्णन आणि ग्रंथसूची, जोशी-लोखंडे प्रकाशन, पुणे, १९८३
२६. रिंढे, नीतीन: लीळा पुस्तकांच्या, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०२२
२७. वाकणकर, ल. श्री. (संपा) देवनागरी लिपीचा इतिहास, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९६८
२८. वैद्य, सरोजिनी (संपा): कोश व सूची वाङ्मय: स्वरूप आणि साध्य, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९७.
२९. आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
३०. आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई.
३१. Gupta, Abhijit (Ed): Founts of knowledge
३२. Gupta, Abhijit (Ed): Print Areas
३३. Gupta, Abhijit (Ed): Moveable Type
३४. Priyolkar, A.K.: Printing Press In India

M. A. II, SEMESTER-IV

Type: Major Elective

Course Name: ग्रंथसंपादन

Course Code: N-MAR-E32

Course Credits: ०४

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours-15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. संपादन प्रक्रियेचे स्वरूप सांगता येईल.
२. संपादन प्रक्रियेचा हेतू, उद्दिष्ट आणि प्रकार यांची माहिती होईल.
३. संपादन प्रक्रियेतील आशय व भाषिक संपादन कौशल्य अवगत होईल.
४. ग्रंथाचे संपादन करता येईल.

विभाग

घटक/ Unit

Module

विभाग १. संपादन: संकल्पना व स्वरूप

१. लिपी परिचय
(लिपीचा शोध - स्थित्यंतरे- संगणकीय टंक (फॉन्ट))
२. संपादन: स्वरूप व संकल्पना
३. संपादन प्रक्रियेचे घटक
४. लेखनविषयक नियम
५. संपादनपूर्वीची पथ्ये
६. ग्रंथ संपादकाची कार्ये

विभाग २. संहिता संपादन पद्धती

१. आशयसंपादन (विषयविवेचन-आशयसंपादन-स्पष्टता - नेमकेपणा)
२. भाषा (भाषिक) संपादन (शब्दांची निवड/सूक्ष्मता/शीर्षक-उपशीर्षक/परिच्छेद)
३. अक्षररेखांकन
४. मांडणी (ले-आऊट, शीर्षक रेखांकन, रेखाचित्रे)
५. अंतिम मुद्रणप्रत ६. डिजिटल संहिता प्रत

विभाग ३. ललित साहित्याचे संपादन

१. कथात्मक साहित्य, कविता, नाटक ललित लेखन यांचे संपादन

विभाग ४. ललितेतर साहित्याचे संपादन

१. दुर्मिळ हस्तलिखिते
२. वैचारिक वाङ्मय
३. कोश वाङ्मय

४. वाङ्मयइतिहास
५. रोजनिशी
६. गौरवग्रंथ
७. स्मरणिका
८. अहवाल

विभाग ४. ललितेतर साहित्याचे संपादन

१. दुर्मिळ हस्तलिखिते
२. वैचारिक वाङ्मय

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कत्रे, सुमित मंगेश: कोशविज्ञान, केंद्रिय हिन्दी संस्थान, आग्रा
२. गजेंद्रगडकर, मोनिका (संपा) सृजनव्रती श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२४
३. गवस, राजन, शिंदे अरुण, पाटील, गोमटेश (संपा): भाषिक सर्जन आणि उपयोग, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
४. जोगळेकर, एन. सी, तिवारी, बी देवनागरी लिपी स्वरूप विकास और समस्याएँ, हिंदी साहित्य भांडार, लखनौ, १९७४
५. जोशी, मृदुला : मराठी रीतिपुस्तक, हर्ष प्रकाशन, मुंबई, २०१५
६. देव, सदाशिव : कोशवाङ्मय विचार आणि व्यवहार, डायमंड प्रकाशन, पुणे, १९१४
७. नाईक, शोभा व शिंदे रणधीर (संपा): वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
८. निफाडकर, प्रदीप (संपा): संपादन प्रकाशन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २०२३
९. परांजपे, क. रा: मराठी सत्यशोधक मंडळ, पुणे, १९६८
१०. पवार, गो. मा: महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांची रोजनिशी, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई,
११. पोतदार, एकनाथ: संपादन आणि संपादकीय, कौस्तुभ प्रकाशन, नागपूर, १९९१
१२. फडके, अरुण: मराठी लेखकोश, अंकुर प्रकाशन, ठाणे, २००८
१३. भाग१. कथात्मक साहित्य, कविता, नाटक ललित लेखन यांचे संपादन
श्री. पु: साहित्याची भूमी, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२३
१४. रसाळ, सुधीर (संपा) वाङ्मयीन युगांतर आणि श्री. पु. भागवत, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०२३
१५. शेख, यास्मिन: मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९७

M.A. II Semester IV
Type: Major Mandatory
Course Name: संशोधन प्रकल्प
Course Code: N-MAR-RP
Course Credit: 04

Marks: Project Report: 100 Presentation/Viva-Voce: 50

Total Marks: 150

उद्दिष्टे :

१. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचे तंत्रे, स्वरूप आणि कार्यपद्धतीची माहिती होईल.
२. विद्यार्थ्यांना संशोधन पद्धतीची ओळख होईल व संशोधन कार्यासाठी प्रवृत्त होतील.
३. संशोधनासाठी आवश्यक गुणविशेष व जबाबदाऱ्या समजतील.
४. संशोधन प्रकल्पाचे लेखन करताना संदर्भ साधनांचा ग्रंथ पद्धती व आधुनिक तंत्र साधनांचा वापर समजेल.
५. भाषाविषयातील संशोधन प्रकल्पाचे स्वरूप समजेल.
६. संशोधन प्रकल्पाचे मौखिक सादरीकरणाचे स्वरूप माहिती होईल,

मार्गदर्शक सूचना :

१. लघुसंशोधन प्रकल्प किमान ५० पृष्ठे असणे आवश्यक आहे.
२. संशोधन प्रकल्पाचा टंकलेखन आकार युनिकोड १४ फॉन्ट १६ असा असावा.
३. लघुसंशोधन प्रकल्पाचा विषय स्वतंत्र व नवीन असवा, तो अप्रकाशित असावा.
४. प्रकल्प लेखन करताना संशोधन प्रक्रिया, लेखन पद्धती, व्याकरण व प्रमाण लेखनाचा काटेकोर अवलंब असावा. तसेच वाक्यचौर्य नसावे.
५. प्रकल्पलेखन तसेच त्याचे सादरीकरण आवश्यक आहे.

Pattern of question paper –

Total Mark - 80

प्रश्न क्रमांक	प्रश्नाचे स्वरूप	गुण
१	बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ प्रश्न अ)योग्य पर्याय निवडा. ब)एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	१० १०
२	अंतर्गत विकल्पासह लघुत्तरी प्रश्न (खालील प्रश्नांची उत्तरे १५० ते २०० शब्दात लिहा (सहापैकी चार प्रश्न सोडविणे)	२०
३	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न खालील प्रश्नांची उत्तरे ३०० ते ३५० शब्दात लिहा (तीनपैकी दोन प्रश्न सोडविणे)	२०
४	टिपा लिहा . (सहा पैकी चार प्रश्न सोडविणे)	२०

अंतर्गत मूल्यमापन – ४ क्रेडीटसाठी – २० गुण - ८०+२०= १००

Pattern of Question Paper

Total Mark 40

			Mark s
प्रश्न १	१ अ)	बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ प्रश्न योग्य पर्याय निवडा	१०
प्रश्न २		१५० ते २०० शब्दात उत्तरे लिहा.(चारपैकी दोन)	१०
प्रश्न ३		३०० ते ३५० शब्दात उत्तरे लिहा.(दोनपैकी एक)	१०
प्रश्न ४		टिपा लिहा.(चारपैकी दोन)	१०
		एकूण	४०

अंतर्गत मूल्यमापन – २ क्रेडीटसाठी – १० गुण - ४०+१०= ५०